

Yükseköğretimde
Yeni **YÖK PROJELERİ**

YÜKSEKÖĞRETİMDE
HEDEF ODAKLI
ULUSLARARASI LAŞMA

Yükseköğretimde
Yeni **YÖK PROJELERİ**

YÜKSEKÖĞRETİMDE
HEDEF ODAKLI
ULUSLARARASILAŞMA

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ.....	5
TÜRKİYE, UNESCO 2018 YILI VERİLERİNE GÖRE, ULUSLARARASI ÖĞRENCİ SAYISI BAKIMINDAN DÜNYADA İLK 10 ÜLKE ARASINDA YER ALDI	7
GİRİŞ.....	8
YÜKSEKÖĞRETİMDE ULUSLARARASILAŞMANIN GEÇMİŞİNE KISA BİR BAKIŞ	9
DÜNYADA YÜKSEKÖĞRETİMDE ULUSLARARASILAŞMA.....	18
Uluslararası Öğrenci Sayıları.....	18
Uluslararası Öğretim Elemanları.....	22
Ülkelerin Kendi İçinde Uluslararasılaşma Çalışmaları.....	23
TÜRKİYE'DE YÜKSEKÖĞRETİMDE ULUSLARARASILAŞMA.....	24
Yeni YÖK'ün Ana Projelerinden Hedef Odaklı Uluslararasılaşma	24
YÖK'te İlk Defa Uluslararası İlişkiler Daire Başkanlığı Kuruluyor	26
Hedef Odaklı Uluslararasılaşmanın Temel unsuru: Mutabakat Zabıtları (Memorandum of Understanding-MOU).....	28
"Study in Turkey" (Eğitiminizi Türkiye'de Alın) Projesi	39
"Study in Turkey" (Eğitiminizi Türkiye'de Alın) YÖK Sanal Fuarı 2020.....	40
Uluslararası Öğrenciler.....	41
Uluslararası Öğretim Elemanları.....	45
Bologna Süreci	46
DEĞİŞİM PROGRAMLARI	49
Mevlana Değişim Programları.....	49
Ülke Odaklı Mevlana Değişim Programı	50
Alan Odaklı Mevlana Değişim Programı.....	51
Proje Tabanlı Uluslararası Değişim Programı	51
Erasmus+ Programı.....	52
Öğrenci Hareketliliği.....	52
Personel Hareketliliği	53
Pakistan-Türkiye Çağrılı Proje Tabanlı Uluslararası Değişim Programı	55
İSLAM DÜNYASI YÜKSEKÖĞRETİM KONFERANSI	56
Ankara Bildirgesi-2017	57
PROGRAM HAREKETLİLİĞİ.....	61

ORTAK EĞİTİM-ÖĞRETİM PROGRAMLARI	62
TÜRKİYE'NİN ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERE SAĞLADIĞI BURSLAR	65
Türkiye Bursları	65
YÖK Uluslararası Öğrenci Bursu.....	65
YÖK Türkoloji Bursu.....	67
YÖK'ÜN ULUSLARARASILAŞMADA DİĞER FAALİYETLERİ	68
Ortadoğuda Akademik Mirası Koruma Projesi	68
Doktora Öğrencilerinin Mezuniyet Sonrasında İkametlerinin Uzatılması.....	68
Uluslararası İşgücü Kanunu	69
Mültecilerin Yükseköğretime Dahil Edilmesi	69
Pandemi Döneminde Uluslararasılaşma	71
OKUMALAR	73

SUNUŞ

Uluslararasılaşma, son yıllarda yükseköğretimin, ulusal ve uluslararası düzeyde; dayanışma, işbirliği, birlikte çalışma gibi kavramları prensip haline getirerek ve bunları içselleştirerek uluslararasılaşma çalışmalarını yürütmesi, sosyal adalet, küresel vatandaşlık kavramlarını önde tutarak yeni bilgiler üretmesi olarak tanımlanmaktadır.

Yükseköğretimde uluslararası çalışmalar, son 30 yıldır, küresel dünyada, Kuzeyde, Güneyde, Asya'da, Avrupa'da, uluslararası, ulusal ve kurumsal politikaların odağında; yazısız karşılıklı güvene ve birlikte yapılan anlaşmalara dayalı olarak, eğitim, araştırma ve hizmetin uluslararası ve kültürlerarası çalışmaları ile yürütülmektedir.

Son yıllarda, ülkeler ve yükseköğretim kurumları, Birleşmiş Milletlerin 17 maddelik Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri doğrultusunda, Göçmenler, Azınlıklar, Mülteciler gibi grupların da eğitimini dikkate alarak uluslararasılaşma politikalarında ciddi anlamda gelişme hedefleri ortaya koymaktadırlar. 2020 yılında ise büyük bir dünya trajedisi olarak değerlendirilen pandemi nedeni ile uluslararası ölçekte çok farklı ve önemli kararlar alınmak durumunda kalmıştır.

Uluslararasılaşma, yükseköğretim kurumlarının kültürlerarası diyalog, müzakere ve etkileşimlerini artırmak, araştırma ve bilgiyi paylaşmak suretiyle dışa açılmaları amacıyla kullandıkları en etkin araçlardan biridir. Uluslararası öğrenciler ve değişim programları, kamu diplomasisinin iki yönlü yaklaşımı için de ideal bir değer taşır. YÖK Başkanlığı görevine gelir gelmez uluslararasılaşma meselesi, Başkanlığımızca öncelikli hedeflerimizden biri olarak gündeme alındı.

Bu bağlamdan olmak üzere YÖK bünyesinde Uluslararası İlişkiler Daire Başkanlığı ihdas edildi ve 2018-2022 yılları için beş yıllık hedeflerimizi kapsayan Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Strateji Belgesi ilk kez yayımlandı, kamuoyu ile paylaşıldı. Strateji belgemiz kapsamında attığımız adımlar ve geliştirdiğimiz projeler ile ülkemiz yükseköğretim alanında bir cazibe merkezi olma yolunda hızlı adımlarla ilerlemektedir.

Sistemimizdeki uluslararası öğrenci sayısı bağlamında bundan dört yıl önce, 2022 yılında ulaşmak üzere ilan etmiş olduğumuz pek çok hedefe, uygulanan stratejiler ve alınan doğru kararlar neticesinde 2020 yılı sonu itibari ile ulaşmış durumdayız. Bundan beş-altı yıl önce sistemimizdeki uluslararası öğrenci sayısı 40 binli rakamlarda iken, bugün bu sayı 200 bini aşmıştır. Türkiye'nin yükseköğretimde bir bölgesel güç olma iddiasını desteklemek ve geliştirmek için, ilgili en üst kurumlardan biri olan YÖK, uluslararasılaşma kavramını aynı zamanda bir kamu politikası olarak Yeni YÖK projeleri ve çalışmaları kapsamında ciddiyetle ele almaktadır.

Bu kitapçıkta Yeni YÖK'ün Hedef Odaklı Uluslararasılaşma politikaları anlatılmakta, Türkiye'deki yükseköğretimin uluslararasılaşmasına ilişkin tarihsel perspektifler ve ayrıca dünya üzerinde bu alanda başarıya ulaşmış ülkelerin çalışmalarından da kısa bilgiler yer almaktadır. Ayrıca, 2020 yılında pandemi döneminde, ülkemizdeki uluslararası öğrencilerimiz ve de yurtdışında eğitim gören Türk öğrencilerimiz için devletimize, kurumlarımıza ve birbirimize olan güven duygusu ile alınan hızlı, dinamik ve esnek kararlar da kitapçıkta ifade edilmektedir.

İşbirliği yaptığımız kurumlarımıza ve çalışma arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

Saygılarımla,

M.A. Yekta SARAÇ
YÖK Başkanı

15 Haziran 2021

TÜRKİYE, UNESCO 2018 YILI VERİLERİNE GÖRE, ULUSLARARASI ÖĞRENCİ SAYISI BAKIMINDAN DÜNYADA İLK 10 ÜLKE ARASINDA YER ALDI

► Yeni YÖK'ün Hedef Odaklı Uluslararasılaşma Projesinin Başarısı UNESCO Tarafından Tescillendi

Yeni YÖK'ün Hedef Odaklı Uluslararasılaşma Projesinin Başarısı UNESCO Tarafından Tescillendi. Türkiye yükseköğretimde uluslararası öğrenciler için çekim merkezi olma yolunda önemli bir ilerleme kaydederek, 2018 yılında sahip olduğu uluslararası öğrenci sayısı bakımından dünyada ilk 10 ülke arasına girme başarısı gösterdi.

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) yayımlanan 2018 yılı verileri itibarıyla 125 bin 138 öğrenci sayısı ile yükseköğretimde dünyada en çok uluslararası öğrenciye sahip 10. ülke oldu.

UNESCO 2018 yılı verilerine göre, dünyada toplam 5 milyon 571 bin 402 uluslararası öğrenciden 987 bin 314'ü Amerika'daki yükseköğretim kurumlarında öğrenim görüyor. Amerika'yı 2018 yılı itibarıyla sırasıyla 452 bin 079 öğrenci ile İngiltere, 444 bin 514 öğrenci ile Avustralya izliyor.

Uluslararası Öğrencilerin En Fazla Tercih Ettiği Ülkeler (2017-2018)

	ÜLKE	Öğrenci Sayısı		ÜLKE	Öğrenci Sayısı
1	ABD	987.314	6	Fransa	229.623
2	Birleşik Krallık	452.079	7	Kanada	224.548
3	Avustralya	444.514	8	Çin	201.177
4	Almanya	311.738	9	Japonya	182.748
5	Rusya	262.416	10	Türkiye	125.138

Kaynak: <http://uis.unesco.org/en/uis-student-flow>

GİRİŞ

21. yüzyılın küreselleşen dünyası; teknoloji, ticaret, turizm gibi alanlar başta olmak üzere pek çok alanda ülkeler arasında kıyasıya bir rekabete sahne olmaktadır. Yükseköğretim alanı da taşıdığı büyük potansiyel dolayısıyla, özellikle son yıllarda dünyada önemli bir uluslararası rekabet alanı haline gelmiştir. Gelişmiş ülkelerin yanı sıra gelişmekte olan ülkeler de yükseköğretimde uluslararasılaşma konusunda stratejiler belirleyip bunları hayata geçirmeye çalışmaktadırlar. Yükseköğretimde uluslararasılaşma ile ülkelerin doğrudan veya dolaylı olarak akademik, ekonomik, politik, sosyal ve kültürel açılardan zenginleşeceği, güçleneceği ve yeni ilişkiler kurabileceği inancı her geçen gün daha da artmaktadır.

Üniversiteler bilginin üretildiği, kritik edildiği ve aktarıldığı kurumlardır. Nitelikli insan gücünü yetiştirmekte, ülke istikbalinin inşa edilmesinde önemli bir rol oynamaktadırlar. Özellikle teknoloji transferi başta olmak üzere birçok alanda ihtiyaç duyulan bilginin nitelikli uluslararası insan kaynağı ile karşılanmasının, yükseköğretim kurumlarımızın misyonlarını gerçekleştirmelerine önemli katkı sağlayacağı aşikardır.

Dünya genelindeki öğrenci hareketliliğine bakıldığında; 1970'li yıllarda yaklaşık 800 bin olan uluslararası öğrenci sayısının 2012 yılında 4,5 milyona, 2019'da 5,6 milyona ulaştığı görülmektedir. 1990'lardan sonra dünyanın küresel ekonomiye geçişi ile uluslararasılaşma da bu büyük değişimden etkilenmiştir.

Türk yükseköğretim sistemine dâhil olan uluslararası öğrenci sayısında da gittikçe artan bir eğilim izlenmektedir. 2000/01 öğretim yılında ülkemizdeki uluslararası öğrenci sayısı 16 bin 656 iken, bu sayı 2014/15 öğretim yılında 72 bin 178'e, 2016/17 öğretim yılında 108 bin 076'ya ve bugün büyük bir sıçrama kaydederek 200 binli rakamlara ulaşmıştır.

Türk yükseköğretim sisteminin uluslararası öğrenciler ve akademisyenler için çekim merkezi haline getirilmesinde, 2014 yılından itibaren Yeni YÖK'ün hayata geçirdiği çeşitli projeleri etkin olmuştur. YÖK'ün yürüttüğü etkin bir uluslararası diplomasinin yanı sıra yükseköğretim kurumlarımızın çeşitlendirilmesi, üniversitelerimize farklı misyonların yüklenmesi (Araştırma Üniversiteleri, Bölgesel Kalkınma Odaklı Üniversiteler, Tematik, Mesleki Uygulama Ağırlıklı Üniversiteler), kalite odaklı çalışmalar, geleceğin meslekleri olarak addedilen birçok yeni programın açılması bu çalışmalar arasında sayılabilir. Ayrıca, yükseköğretim kurumlarımızın, uluslararası düzeyde kendilerini bizzat tanıtabilmelerine yeni bir boyut kazandırılarak paydaş kurum ve kuruluşlarla birlikte fuarlar ve projeler geliştirilmesine önem verilmiştir. Bütün bu çalışmalar sistemli bir şekilde ve 2017 yılında kamuoyu ile paylaşılan Strateji Belgemize dayalı olarak yürütülmüştür.

Ekonomik ve finans kuruluşları küreselleşmenin elemanlarını ticaret, göç, kapital ve yatırım ve de bilginin üretilmesi, dağıtılması olarak tanımlıyor. Dolayısıyla yükseköğretim de küreselleşmeden etkilenen ve küreselleşmeyi etkileyen önemli bir yapı olarak yerini almış durumdadır.

YÜKSEKÖĞRETİMDE ULUSLARARASILAŞMANIN GEÇMİŞİNE KISA BİR BAKIŞ

İmparatorluklar döneminde, yabancı ülke ve bölgelerden getirilen öğrencilerin yetiştirilmesi ve kendi ülkelerine döndüklerinde bilim insanı ya da yönetici olarak öncü roller üstlenmeleri hep yaygın olarak görülen bir olgudur. Literatürde 8. yüzyılda Endülüs, 9. yüzyılda Bağdat, 13. yüzyılda ve 14. yüzyılda Semerkant, Buhara, daha sonra Roma ve İstanbul hep etkileyici çekim merkezleri olarak yazılmaktadır. Abbasiler döneminde Bağdat, Endülüs Emevileri döneminde Kurtuba (Cordoba), o dönemin ilmi çalışmalarının olağanüstü değerdeki merkezleri olarak bilinmektedir.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde Batı'ya öğrenci gönderme, Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa ile başlamış, ilk olarak 1809 yılında öğrenci gönderilmiştir. 1820'lerin ortasında batıya gönderilen öğrenci sayısında artış yaşanmış, Osmanlı topraklarından İtalya'ya ve Fransa'ya öğrenci gönderilmiştir. 1830'dan itibaren yurt dışına öğrenci göndermek için İmparatorluk, Fransa, Almanya ve sonrasında İngiltere gibi ülkelerle hem iyi ilişkilerde bulunmuş hem de bilim ve teknolojiye ileri olan ülkeleri tercih etmiştir. Osmanlı modernleşmesinde, Tanzimat dönemi, bir dönüm noktası olarak, yurt dışına öğrenci gönderme uygulamasının devlet politikası haline geldiği bir dönemdir ve bu politika, sadece eğitim ile ilgili bir konu değil, siyasal ilişkilerin ve güç dengelerinin de bir yansımasıdır.

Bâb-ı Âlî tarafından Batı'ya gönderilen öğrenciler, İtalya'ya ve Paris'e gönderilmişlerdir. Paris'e giden öğrenciler eğitimlerine Ecole Egyptienne'de devam etmişlerdir. Osmanlı Devleti'nin yurtdışında, Avrupa'da açtığı ilk ve tek okul olarak kaydedilen Mekteb-i Osmânî Ekim 1857'de Paris'te Grenelle Mahallesi'nde kurulmuştur ve Fransa'ya gelen Osmanlı öğrencileri için bir hazırlık okulu niteliğinde olduğu ve çalışmaları ile Türkiye'de modern eğitimin gelişmesine önemli katkılar verdiği değerlendirilmektedir. İlk Türkçe coğrafya atlasını bastıran Hâfız Ali Şeref ve Türkiye'nin en önemli ressamlarından Şeker Ahmed Paşa Paris'te bu mektepte okumuştur. Bunu takiben, İstanbul'da da batılı bir okul açılması fikri ile 1 Eylül 1868'de Galatasaray Mekteb-i Sultânîsi kurulmuştur. Daha sonra kurulan Talebe-i Osmaniye Müdürlüğü (Direction des Eleves Ottomans) Osmanlı'dan Fransa ve Belçika'ya gönderilen öğrencileri denetlemektedir. Osmanlı Devleti'nin Avrupa'ya öğrenci gönderirken tebaası arasında din ve milliyet ayrımı yapmadığı görülmektedir. Gönderilen öğrenciler, genelde askeri alanlar ile tıp ve edebiyat alanlarında eğitim görmüşlerdir.

İmparatorluk döneminde Batı türü yükseköğretim kurumlarının ilk örnekleri, 1773'te Mühendishane-i Bahr-i Hümayun ve 1795'te Mühendishane-i Berr-i Hümayun ve takip eden

yıllarda Tıbbiye, Harbiye, Mülkiye, Hukuk ve Ticaret mektepleridir. Bu dönemlerde bariz bir Fransız etkisi vardır. Fransız akademisyenler ve uzmanlar 19. yüzyıl boyunca İstanbul'da bu okullarda görev almışlardır.

1864-76 yılları arasında Fransa ve Belçika'ya gönderilen 93 öğrenciden 32'si subaylık, hukuk, tıp ve benzeri dallarda eğitim almak üzere gönderilen öğrencilerdir. 61 öğrenci ise, ciltçilik, dökümcülük, kunduracılık, kuyumculuk, camcılık, modelcilik gibi çeşitli meslek dallarında bilgi ve beceri kazanmak üzere Fransa'ya gönderilmiştir. Bu öğrenciler 1868'de İstanbul'da açılmış İslahhane (mesleki teknik) mektebinden seçilmişlerdir. Diğer ilginç bir nokta 1869 yılında Paris'te eğitim alan öğrencilerden 20'si yetim, öksüz, fakir ve kimsesiz çocuklar olarak dârü'l-eytâmdan seçilmişler ve Osmanlı devletince tam burslu olarak Paris'e gönderilmişlerdir. 1914 yılında Takvim-i Vekayi'de "yurtdışına gönderilecek öğrencilere yönelik bir nizamname" metni yer almakta ve Osmanlı'nın yurt dışına göndereceği öğrencilerde aradığı şartlar ilan edilmekteydi (Osmanlı tebaasından olmak, yüksekokul mezunu olmak, 18-25 yaş aralığında olmak, müzmin hastalığı ve cinayet, namus suçundan mahkumiyeti bulunmamak gibi).

1913-14 döneminde ilk olarak 27 kız öğrenci eğitim görmek üzere Avrupa'ya gönderilmiştir. Makbule Reşat, Emine Müzeyyen, Zehra Hakkı ve Refika Refik Fransa'ya ilk gönderilen Osmanlı kızlarıdır. 1918'de Osmanlı tebaasından 30 kız öğrencinin yurt dışında olduğu literatürde yer almaktadır.

Avrupa'daki okullarda eğitimlerini tamamlamaları sonrasında Osmanlı'ya dönen öğrenciler alanlarında ve mesleklerinde öncü olmuşlar ve devlet kademesinde önemli görevlere atanmışlardır.

II. Meşrutiyet devrinde toplamda 550 öğrenci yurtdışına gönderilmiştir. Bu öğrencilerden 287'si Almanya'ya, 6'sı Amerika'ya, 10'u Avusturya'ya, 16'sı Belçika'ya, 4'ü Bulgaristan'a, 131'ini Fransa'ya, 7'si İngiltere'ye, 60'ı İsviçre'ye, 4'ü İtalya'ya, 2'si Rusya'ya, 200'den fazlası da Macaristan'a eğitime gitmiştir. Devlet ve toplumun siyasal, soysal ve ekonomik olarak en buhranlı dönemi olan 1914 sonrasında da yurtdışı eğitimin devam ettiği görülür. 250'nin üzerinde öğrenci 1913-1914 senelerinde, 260'ın üzerinde öğrenci de 1918 sonrasında gitmiştir. Öğrenciler, hukuk, kimya, matematik, mühendislik, öğretmenlik/pedagoji, siyasal bilimler eğitimi almışlardır.

Osmanlı okulları, 20. yüzyıla girerken yabancı öğrencilerin okumak için başvurduğu önemli merkezler haline gelmiştir. 18. yüzyılda Avrupa'daki endüstriyel gelişme Osmanlı'nın eğitim sistemini de tetiklemiş ve kısa sürede gelişmesine vesile olmuştur. Askeri okullar, mülkiye, maden, telgraf ve sanayi okulları açılmış, tıp ve ziraat alanında büyük gelişmeler sağlanmıştır. Bu dönemde, okullarda, yabancı ülkelerden ülkemize gelen öğrenciler az da olsa görülmeye başlanmıştır. 1904 yılında, Rusya'dan Petersburg Şark Dilleri Üniversitesi Hukuk bölümü mezunu Mösyö İsak Nesifah ve 1916 yılında Almanya'dan Yohannes Bişvef, Osmanlı Darülfünununun Hukuk bölümüne, Güney Afrika'daki İslam vatandaşlarından 2 öğrenci Öğretmen Okuluna, 1911'de 10 öğrenci İstanbul Polis Mektebi'ne katılmışlardır.

Yabancı öğrencilerle ilgili yeni projeler genç Türkiye Cumhuriyeti'nin de çalışmaları arasındadır. Cumhuriyet'in ilk dönemlerinde, bir taraftan Osmanlı'dan devralınan eğitim sistemleri devam ettirilirken, diğer taraftan yeni sistemler kurmak adına, sıklıkla Avrupa'dan ve Amerika'dan uzmanlar davet edilmekte idi. Bunlardan biri olan Amerikalı John Dewey, 20. yüzyılın ilk yarısının en önemli düşünürlerinden biridir, Columbia Üniversitesi Profesörüdür ve aktif bir eğitimci olarak tanınmaktadır, Cumhuriyet Dönemi eğitim anlayışını temellendirmek üzere dönemin Maarif Vekaleti Vekil Bakanı İsmail Safa tarafından Türkiye'ye davet edilmiş ve daha sonra dönemin Eğitim Bakanı Vasif Çınar ile çalışmalar yürütmüştür. Türkiye'ye ziyareti ve çalışmaları, 19 Temmuz ve 10 Eylül 1924 tarihleri arasındadır. Bu dönem zarfında, Darül-Fünun Emiri (Rektörü) İsmail Hakkı Baltacıoğlu ile de çalışmalar yürütmüştür. Ele aldığı raporda özellikle tarım, ziraat, okuma alışkanlığı ve kütüphanecilik üzerinde durmuş, ayrıca "malumat ve ihtisas sahibi olmak için gençlerin ecnebi memleketlere gönderilmesi gerektiği" konusuna ısrarla değinmiştir.

Cumhuriyet'in 1923'teki hükümet programında Avrupa'daki ülkelere yetiştirmek üzere gönderilecek öğrenciler ile ilgili bir metin bulunmaktadır ve öğrenci seçimleri buna göre yapılmaktadır, ancak yurt dışına öğrenci göndermede belirlenmiş net bir yasal düzenleme yoktur ve devletin belirli kurumları kendi adlarına öğrenci ya da personelini bir süreliğine yurt dışına göndermektedir. 1929 yılında, "Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun" adıyla bugün de geçerliliğini koruyan 1416 Sayılı Kanun, Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. 23 maddeden oluşan bu kanun, yurt dışına gönderilecek öğrencilerin seçimine ilişkin usul ve esaslar ile dönüşlerinde istihdamlarına ilişkin hususları kapsamaktadır.

1931'de Bükreş Büyükelçiliği'ne atanan Hamdullah Suphi Tanrıöver, görevi süresince 1944'e kadar, Romanya ve Bulgaristan başta olmak üzere bölgede bulunan Gagavuz gençleri ile yakından ilgilenmiş ve birçoğu Türkiye'ye getirilerek üniversiteye ve meslek okullarına yerleştirilmiştir. 1933 yılında İstanbul Üniversitesi kurulduktan sonraki yıllarda Türkiye'ye sığınan çok sayıda Alman bilim adamı İstanbul'a gelmiş ve İstanbul Üniversitesi'nin öğretim üyeleri kadrolarında çalışmışlardır.

1950'li yıllardan itibaren Türk yükseköğretim sisteminde Amerikan sistemi modellerinin etkisi hissedilmeye başlanmıştır. Ege, Karadeniz Teknik ve Atatürk üniversiteleri, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki bölge üniversitelerden esinlenerek kurulmaya başlanılan ilk üniversitelerdir. Takiben 1956'da Birleşmiş Milletler'in desteği ile Ortadoğu Teknik Üniversitesi yine bu modelleme ile kurulmuş olup kuruluş yıllarından bu yana uluslararası öğrencilerin ve öğretim üyelerinin en çok bulunduğu üniversitelerimizden biri olarak yaşamını sürdürmektedir.

İstanbul Üniversitesi'ne 1954'te 3 bin 424 aday kaydı yaptıran öğrencilerden 161'i, 1955'te aday kaydı yaptıran 4 bin 979 öğrencinin 142'si, 1956'da 6 bin 681 öğrencinin ise 140'ı *ecnebi tebaalı* öğrencilerdir.

1957'de kurulan Atatürk Üniversitesi, bir Türk-Amerikan ortak komisyonunun çalışmaları ile şekillendirilmiş, üniversitenin kuruluşuna destek olmak üzere, Amerika'daki Nebeska Üniversitesi görevlendirilmiştir. Bu dönemde üniversitede, özellikle, Ziraat Fakültesi'nde ders

veren birçok Amerikalı hocayı görmekteyiz. 1963-70 yılları arasında Atatürk Üniversitesi'nde İran, Irak, Bulgaristan, Filistin/Kalkiliye'den olmak üzere toplam 214 öğrenci Ziraat, Tıp, İktisadi ve İdari Bilimler ve Edebiyat fakültelerinde kendi olanakları ile eğitim görmeye gelmişlerdir.

Türkiye'nin yükseköğretimde uluslararasılaşmayı, bir kamu diplomasisi aracı olarak sistemli bir şekilde kullanmaya ilişkin girişimleri 1990'lı yıllarda başlamıştır. Dünyada ortaya çıkan küreselleşme ve yeni oluşumlardan sonra, Türkiye'nin Avrasya bölgesinin merkezinde yer aldığı göz önünde bulundurularak 25 Kasım 1991'de Hükümet Programı'na "SSCB ile dostluk ilişkilerine, işbirliğine ve Kafkasya'da komşumuz olan Cumhuriyetler ile dil ve kültür yakınlığımız bulunan ülkeler ile eğitim ve dostluk işbirliğimizin geliştirilmesine" yönelik değerlendirmeler yapılmıştır. SSCB'nin dağılmasından sonra, bu doğrultuda, Kazakistan'da Hoca Ahmet Yesevi, Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi ve 1995 yılında Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi açılmıştır.

1983-84 eğitim-öğretim yılında İslam Kalkınma Bankası aracılığı ile Türkiye'ye ilk defa beş Sri Lanka'lı öğrenci getirilmiştir. Türkiye'nin önemli projelerinden biri olarak değerlendirilen **Büyük Öğrenci Projesi** kapsamında, 317 öğrenci Türkiye'de eğitim görmüştür. Bu saiklerle başlayan çalışmalar sonucunda, 1992-93 yıllarında, Büyük Öğrenci Projesi ile Türk dünyasından 10 bin öğrenci getirilmiş, bu öğrencilere burs ve barınma olanağı sağlanmıştır. 1992-2011 yılları arasına bakıldığında, MEB Yurtdışı Eğitim Öğretim Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen Büyük Öğrenci Projesi ile öğrenim görmeye gelen öğrencilere 42 bin 318 burs kontenjanı tahsis edilmiş, bu sayının 31 bin 037'si kullanılmış, mezun öğrenci sayısı ise 8 bin 914 ile sınırlı kalmıştır. Çoğunlukla öğrencilerin geldikleri ülkelerden kaynaklanan sorunlara (taraf ülkelerce tahsis edilen kontenjanların zamanında kullanılmaması, öğrencilerin akademik takvime uymamaları, diploma denklik işlerindeki sorunlar gibi) bağlı olarak, projenin başarısı istenilen düzeye ulaşamamıştır. 2011 yılında proje **Türkiye Bursları** olarak yeniden yapılandırılmıştır.

Özellikle 2005 sonrasında sistematik ve belli bir proje dahilinde yürütülen yükseköğretimde uluslararasılaşma çalışmalarının dışında, üniversitemizin kendi kurdukları iletişim ağları ile kısa zamanlı olarak birçok akademisyen çeşitli üniversitelerimizde eğitim almaya gelmiştir. Örneğin 2006 yılında iki üniversite imzalanan protokol kapsamında Kocaeli Üniversitesi, Nahcivan Üniversitesi Tıp Fakültesinin gelişmesine katkı vermek üzere üç yıl boyunca 400 civarında Tıp Hekimi (Pratisyen-Uzman), Tıp Teknisyeni ve Hemşire kadrolarına 3-6 ay arasında çeşitli seviyelerde eğitim vermiştir.

► Uluslararasılamaya Tarihsel Bakışta Yurt Dışından Örnekler

► Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) Uluslararasılama

ABD'deki üniversiteler, 19. yüzyılda Avrupa ülkelerindeki üniversitelerde yayılmakta olan uluslararasılama çalışmalarından etkilenecek dünyaya açılmaya başlamışlardır, ancak I. Dünya Savaşı'ndan sonra dahi Amerika'nın izolasyon eğilimleri hala devam etmekteydi. Birinci Dünya Savaşı'nın sona ermesi ile ABD'deki yükseköğretim kurumları, barış gönüllüleri organizasyonları ve benzerleri ile Amerikalı öğrencilerin yurt dışını görmek, bilgilerini artırmak ve eğitim almak üzere ülke dışına gönderilmesini teşvik etmişlerdir. Burada ana akımdaki fikir, ön planda ülkeler arasında iyi ilişkiler ve barışın tesis edilmesi olarak gözükmekte idi. Bu düşüncelerden ilk yararlanan, ABD'deki Delaware Üniversitesi olmuş ve bu üniversiteden bir grup öğrenci 1923'te Fransa'ya Paris'e eğitime gitmiştir.

1919'da, Nobel Ödülü sahibi Nicholas Murray Butler (1917 yılı ABD Kolombiya Üniversitesi Rektörü), Stephan Duggan (ABD New York Siyaset Bilimi Profesörü), Elihu Root (Amerikalı Matematik Profesörü, Hukukçu ve Devlet Adamı) üçlüsü, Amerika Birleşik Devletlerinde, Uluslararası Eğitim Enstitüsü (Institute of International Education-IIE) kurmuşlardır. IIE, yükseköğretim öğrencileri için Amerika'da fırsat oluşturmaya, burslar sağlamaya, göç ve vize sorunlarını çözmeye yardımcı olmaktadır. 1922'de ilk uluslararası anlaşmayı Çekoslovakya ile yapmışlardır. IIE'nin bütün bu aktif çalışmaları 100 yıldır aynı saikle devam etmektedir. IIE'nin bugün dünyada 18 irtibat bürosu ve 1.300 üye kurumu bulunmaktadır.

1941'de Amerikan Başkanı Frank D. Roosevelt, *"Amerikalılar dünyayı öğrenmelidirler, çünkü, aynen insanlar gibi milletlerin de her zaman dışa açık bir aklı, bir davranış modeli vardır, bu model ile de komşularının umutlarını, ihtiyaçlarını hissederek. Dünyanın büyüklüğüne karşı, milletler dar bir çember içinde yaşamaktadırlar."* fikri ile Amerika'yı dünyaya açmaya karar vermiştir.

II. Dünya Savaşı'nı takiben yavaşlayan uluslararasılama çalışmaları, 1945'te Senatör J. William Fulbright tarafından, yeniden eğitim ve kültürel değişim yoluyla, ülkeler arasında ortak bir anlayış geliştirmek amacıyla başlatılmıştır. 1946'da Başkan Truman'ın döneminde ülkelerin giderek birbirine daha da bağımlı hale geldiği bir dünyada kişilere kendilerini uluslararası alanda geliştirme fırsatını sunan en prestijli ve en büyük uluslararası programlardan biridir. Bugün için 50 ülkede Fulbright Komisyonları bulunmakta ve 160 ülke ile değişim programı yürütülmektedir. Sadece bu program ile 360 bin öğrenci burs almıştır. Bunun yanı sıra, ABD de "Optional Practical Training" adı altında, hükümet tarafından yürütülen program ile öğrencilerin mezun olduktan sonra da ülkede kalabilmeleri ve çalışmaları için gerekli izinler temin edilmektedir.

Soğuk Savaş yıllarından sonra ABD'nin uluslararası eğitimi, teknoloji, ekonomi, çevre ve politika alanlarına doğru yöneldi ve o yıllarda daha çok Amerikalının yabancı dil öğrenmelerine ve yurt dışında eğitim almalarına özen gösterilmiştir.

1990'lu yıllarda küresel ekonominin ortaya çıkması ile birlikte uluslararasılaşma daha farklı bir boyut kazanmıştır. Sovyetler Birliği'nin çöküşü, demir perdenin aralanması, Amerikan Akademik Topluluğunun dünyaya açılmasını ve uluslararası eğitimde daha büyük bir yer almasını sağlamıştır. Bu yıllardan sonra kültürlerarası bilgilenme, küresel farkındalık, akademik disiplin ve mesleki yetenekler öne çıkmış ve Amerika adına gelişerek devam etmiştir.

UNESCO ve EDUCATIONDATA.ORG verilerine göre, Amerika Birleşik Devletleri son 20 yıldır dünyada ülkesine en çok uluslararası öğrenci kabul eden ülke konumundadır. Bu rakam 2019 verilerine göre, 1 milyon 100 bin civarındadır, ABD'ye gelen bu öğrencilerin %33'ünü Çinli, %14'ünü Hindistanlı ve %7'sini Güney Koreli, %4,4'ünü Suudi Arabistanlı öğrenciler oluşturmaktadır. ABD'deki toplam öğrencilerin %5,5'i uluslararası öğrencilerden oluşmaktadır.

► Avrupa'da Uluslararasılaşma

► Birleşik Krallık

Birleşik Krallık'ın uluslararası çalışmaları, uluslararası eğitim ve kültürel fırsatlardan sorumlu en büyük organizasyonu olan British Council (BC) ile yaygınlaşmıştır. 100'den fazla ülkede faaliyet gösteren kurumun merkezi Londra'dadır ve yurt dışında 190'ı aşkın ofise sahiptir. BC Birleşik Krallık, Dışişleri ve İngiliz Milletler Topluluğu Ofisi sponsorluğunda bir kamu iktisadi teşebbüsüdür, ancak faaliyetlerinin büyük kısmında hükümetten bağımsız hareket etmektedir. Kaynaklarının yaklaşık 1/3'ü devlet tarafından sağlanmakta, geri kalanı İngilizce eğitimi ve seviye tespit sınavları gelirleri ile uluslararası ticarî faaliyetlerinden gelmektedir. 1934'te "British Committee for Relations with Other Countries" adıyla kurulmuştur. İngiltere, uluslararasılaşmada kapılarını, en çok, yükseköğretimde mezuniyet sonrası eğitime açmıştır. Üniversitelerde, mezuniyet sonrası eğitimde İngiliz vatandaşlardan daha çok dil eğitimi alan kıta ötesi (overseas) öğrencileri ve Uzak Doğu ülkelerinden öğrenciler bulunmaktadır.

2020 verilerine göre, Birleşik Krallık'ta 485 bin 645 uluslararası öğrenci bulunmakta, bunların 342 bin 620'si AB dışındaki ülkelere gelmektedir. 120 bin 385 öğrenci ile Çin, Birleşik Krallık'a en çok öğrenci gönderen ülkedir. Bunu 26 bin 685 öğrenci ile Hindistan takip etmektedir. Suudi Arabistan, Singapur ve Nijerya da Birleşik Krallık'a yoğun olarak öğrenci gönderen ülkeler arasındadır. (EDUCATIONDATA.ORG - International Student Population & Enrolment Statistics, 2020)

► Almanya

Alman Akademik Değişim Servisi (DAAD-Deutscher Akademischer Austauschdienst), 1925 yılında Heidelberg'de kuruldu. DAAD'ın Kuruluşu, 1922 ve 1923 yıllarında, Heidelberg'de Sosyal ve Politika çalışmaları yapan Carl Joachim Friedrich'in Amerika'ya yaptığı ziyaret sırasında bu alanda IIE tarafından burslandırılan 13 Alman öğrenci ile başlamıştır. Sonrasında,

Heidelberg’de Sosyal ve Politika çalışmaları Enstitüsü ile birlikte yürütölmek üzere Politika Çalışmaları Değişim Ofisi (ilk adı AAD) açılmıştır.

DAAD, Almanya’da yükseköğretim alacak öğrenciler için Avrupa Birliği Yükseköğretimi ile burslar, strateji, iletişim, işbirliği ve başvuru konularında öğrencilere oryantasyon programları düzenlemektedir.

2020 verilerine göre, Almanya’daki yabancı öğrenci sayısı 395 bin civarı olup toplam öğrenci sayısının %12’sini oluşturmaktadır. 2019 verileri, Almanya’nın en fazla öğrenciyi Çin (%13), Hindistan (%7) ve Suriye’den (%4,5) aldığını göstermektedir. Almanya’nın uluslararası öğrencilerinin %3 kadarını da Türkiye’den Almanya’ya gidip eğitimlerini orada sürdüren öğrenciler oluşturmaktadır. Almanya’daki yabancı öğrencilerin %60’ından fazlası Mühendislik ve Hukuk alanlarında eğitim almaktadır. Almanya’nın yurt dışında eğitim gören kendi öğrencilerine gelince, bunların %64’ü Hollanda, Avusturya, İsviçre gibi komşu ülkelerde öğrenim görmektedirler. 2014 yılında açılan Türk-Alman Üniversitesi, Almanya ile Türkiye arasında yükseköğretim alanında işbirliği bağlamında daha güçlü adımlar atılmasına imkân sağlamaktadır.

► Fransa

Fransa’nın ilk üniversiteleri 12. yüzyılda kurulan Paris Toulouse ve Montpellier Üniversitele-ridir. Bu dönemde araştırma değil, eğitim ön planda olmuştur. 1789’dan 1800’lü yıllara kadar üniversite eğitiminde daha çok odaklanılan kavram, kamuya eğitilmiş insan yetiştirilmesi kavramıdır.

Fransa’nın uluslararası değişim servisi olan Campus France, 2010 yılında kurulmuştur ve bugün 126 ülkede Fransız diplomatik iletişim ağına çalışan 256 ofisi bulunmaktadır. Ayrıca, çeşitli bilimsel alanlarda kurulmuş 370 Fransa Enstitüsü ve araştırma merkezleri ile bağlantılı olarak çalışmaktadır. Campus France, ülkedeki tüm yükseköğretim kurumlarının yetkilileri ve üniversite rektörleri ile sürekli ilişki halindedir. Campus France’dan önce 1998’de kurulmuş olan Edu France da aynı amaçlarla çalışmıştır. Fransa bugün itibarıyla, ev sahibi ülke olarak 358 bin uluslararası öğrenciyi eğitim vermektedir.

Fransa, en çok uluslararası öğrenciyi Fas, Cezayir, Çin, İtalya ve Tunus’tan; en fazla uluslararası doktora öğrencilerini ise Çin, Lübnan ve Hindistan’dan almaktadır. Ayrıca, üniversitele-lerinde İngilizce eğitim yapan 1.600 program bulunmaktadır.

► Rusya

Rusya'da ilk üniversite 1687'de Moskova'da Slav-Yunan-Latin akademisi olarak kurulmuştur. Büyük Petro, daha önce dini otoritelerce sürdürülen üniversite yönetimlerini soyluluk unvanlarına göre atamakta ve Rus öğrencileri yurt dışına göndererek, denizcilik bilimleri, sanat, mühendislik ve gemi inşası dallarında Londra'da, Venedik'te, Paris'te eğitim almalarını sağlamıştır. Yurt dışına gönderilen bütün öğrenciler diplomalarını aldıktan sonra Rusya'ya dönmüşlerdir.

1755'te Büyük Petro'nun kızı Elizabeth Moskova Devlet Üniversitesi'ni kurmuş ve Rusya kapılarını ilk defa Avrupalı öğrencilere açmıştır. 1865'de SSCB Millî Eğitim Bakanlığı Konseyi üniversitelerinin diğer ülkelerden öğrenci kabul etmesini kolaylaştırması doğrultusunda kanun çıkarmış ve o günlerden sonra Sırbistan, Arnavutluk, Bulgaristan, Bosna ve Hırvatistan'dan öğrenciler Moskova St. Petersburg ve Odessa Üniversitelerine eğitim almaya gelmişlerdir. 1917 Bolşevik İhtilaline kadar dünyadan binlerce öğrenci SSCB'de eğitim görmüştür. 1917 ile 1925 yılları arasında uluslararasılaşmada bir yavaşlama olduysa da yeni birçok üniversitenin açılması ile SSCB'de toplam öğrenci sayısı 1930'larda 400 bin, 1940'larda 811 bin ve 1994'de 2.54 milyona ulaşmıştır (Kinelev VG, 1995).

Rusya'da uluslararası öğrenciler için çalışmalar yapan ve iletişimler kuran RACUS (Group of Russian State Universities) Organizasyonu, 1991'de devlet üniversitelerinin çalışmaları ile kurulmuştur. RACUS eğitim dışında mezuniyet sonrasında da çalışma konusunda öğrencilere destek veren bir kuruluştur.

2017 verilerine göre, Rusya'da uluslararası öğrenci sayısı 230 bin civarındadır ve bu öğrencileri genelde en çok Kazakistan, Türkmenistan, Özbekistan ve Tacikistan gibi ülkelere, ayrıca daha düşük sayılarda olmak üzere, Irak, Fas, Suriye, Mısır, Nijerya, Gana, Ekvator, Kolombiya ve Brezilya'dan almaktadır. 2019 verilerine göre Rusya'daki uluslararası öğrenci sayısı 300 bini mezuniyet öncesi olmak üzere, **334 bine** ulaşmıştır. Bu öğrenciler çoğunlukla Moskova ve Saint Petersburg'daki üniversiteleri tercih etmektedirler (The PIE News, News and business analysis for Professionals in International Education).

► Çin

Çin, yükseköğretimde uluslararasılaşmayı 1970'lerden itibaren, dört ana alanda (endüstri, tarım, savunma, bilim ve teknoloji) modernleşme ve ilerleme politikalarına bağlı olarak şekillendirmekte ve bu politika reformunu öne koyarak yükseköğretimde uluslararasılaşma çalışmalarını üç ana başlıkta kesintisiz sürdürmektedir.

- Öğrencilerini yurt dışında eğitime göndermek,
- Dünyadaki gelişmiş ülkelerin eğitim-öğretim modellerini Çin yükseköğretimine entegre etmek,
- Uluslararası üniversiteler ile Çin üniversiteleri arasında program bazında ve kurumsal açıdan işbirliği ve iletişime geçmek.

Çin'in kendi sosyolojisi ve derin Çin felsefesinden farklı boyutlarda, Batı konsepti ile şekillendirilen, modern anlamda ilk üniversite (Self-Strengthening Institute) 1893'te kurulmuştur.

Çin, genel olarak dünyada en üst sıralarda yer almasını istediği elit üniversiteler kurmak ve geliştirmek konusunda, ciddi kararlılık taşımaktadır. Bu amaçla, Çin Hükümeti, fonlamayı bu üniversitelere daha fazla yapmaktadır. Çin, yurtdışına öğrenci göndermeye verdiği önem ölçüsünde eşdeğer nitelikte yurtdışından uluslararası öğrenci çekmek için de önemli kararlar almıştır. Bu alanda uzaktan öğretim ve açık öğretime özel bir önem atfetmiş, bulut ve veri analizi programları kullanarak birçok online kurslar (MOOCs) açmıştır.

Çin, kendisi, yükseköğretimde uluslararasılaşmada görülen önemli sorunlarından birinin dil (Çince), diğerinin de etnosentrik gelenek ve bu konuda dirençli bir yapının devam etmesi olduğunu ifade etmektedir. Aşılması zor gibi görülen bu sorunlar, 2000'li yıllardan itibaren eğitimde Batılı eğilimlerin kabul edilmeye başlanması ile tamamen çözülmeye başlamıştır. Neticede Çin 2020 Unesco verilerine göre yurtdışına en çok öğrenci gönderen ülke konumuna gelmiş, ev sahibi ülke olarak da uluslararası öğrenci kabulünde dünyada 9. sırada yer almıştır. 2018'de ABD'den öğrenci kabul eden dünya ülkeleri arasında ise 7. sıradaki ülkedir. Tüm dünyada, uluslararası öğrenci hareketliliğine bakıldığında küresel öğrenci dolaşımının %17'sini Çinli öğrenciler oluşturmaktadır. Amerika'daki uluslararası öğrencilerin %33'ü ve İngiltere'deki öğrencilerin %28'i Çinli öğrencilerdir (EDUCATIONDATA.ORG, International Student Population & Enrolment Statistics, 2020).

DÜNYADA YÜKSEKÖĞRETİMDE ULUSLARARASILAŞMA

► Uluslararası Öğrenci Sayıları

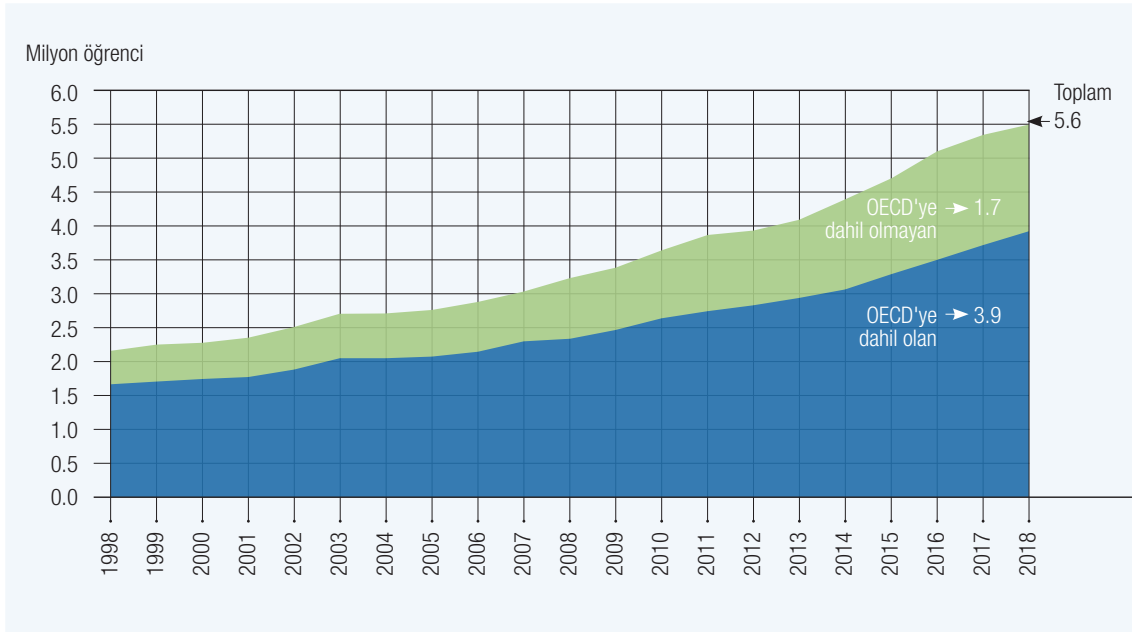
5.6 Milyon → Dünyada toplam uluslararası öğrenci sayısı

3.9 Milyon → OECD ülkelerindeki uluslararası öğrenci sayıları

1.7 Milyon → OECD ülkeleri dışındaki ülkelerdeki uluslararası öğrenci sayıları

Kaynak: OECD - Education at a Glance 2020 (Yayın Tarihi: 8 Eylül 2020)

Grafik 1. OECD ve OECD'ye Dahil Olmayan Ülkelerde Uluslararası/Yabancı Öğrenci Sayıları

Not: Literatürde uluslararasılaşma veya yabancı öğrenci olarak yapılan tanımların hepsi istatistiklerde yer almaktadır.

Kaynak: OECD/UIS/Eurostat, 2020

Küreselleşme; dünya literatüründe ülkeler arasındaki ekonomik, siyasi, sosyal ilişkilerin yaygınlaşması ve gelişmesi, ideolojik ayrımlara dayalı kutuplaşmanın çökmesi, farklı toplumsal kültürlerin, inanç ve beklentilerin daha iyi tanınması, ülkeler arasındaki ilişkilerin yoğunlaş-

ması gibi farklı görünen, ancak birbirleriyle bağlantılı olgular içermesi, bir anlamda maddi ve manevi değerlerin ve bu değerler çerçevesinde oluşmuş birikimlerin milli sınırları aşarak dünya çapına yayılması olarak tanımlanmaktadır. Tam da bu bağlamdan olmak üzere; yükseköğretimde uluslararasılaşma, yükseköğretim kurumlarının kültürlerarası diyalog, müzakere ve etkileşimlerini artırmak, araştırma ve bilgiyi paylaşmak suretiyle dışa açılmalarını sağlamak için kullandıkları en etkin araçlardan biridir. Ülkeler, yükseköğretimde hedefledikleri stratejilerine ulaşmada var olan ilişkileri devam ettirip geliştirerek yeni ortaklıklar inşa etmektedirler. Yükseköğretim sistemlerinin uluslararasılaşmasında en önemli göstergelerden biri olan ve ülkelerin uluslararası görünürlüğüne, etkinliğine katkı sağlayan, yükseköğretimin standartlarını daha da yükselten ve ülke ekonomilerine katkı sağlayan uluslararası öğrencilerin yükseköğrenim sistemi içerisinde eğitim görmelerine dünya ülkeleri özel önem vermektedir.

Akademik literatür, küreselleşme (globalisation), uluslararasılaşma (internationalisation), çok uluslu işbirlikleri (transnationalisation), dünya çapında (world class) gibi terimlerle, uluslararasılaşmayı ifade etmektedir.

Uluslararasılaşma için bazı araştırmacılar, üç tip modelden söz etmektedirler;

- Klasik model (classical model): üniversiteler, araştırma merkezleri çerçevesinde yürütülen öğrenci ve akademisyen değişiminin ön planda olduğu ortak programlar, araştırma işbirlikleri ve fonlar ile yürütülen modeldir. İlk olarak 1831'de ABD Ohio'da Denison Üniversitesi'nde uygulanmıştır. Türkiye de genellikle bu modeli benimsemektedir.
- Uydu model (satellite model): Branş kampüsleri, araştırma uydu merkezleri ile stratejik olarak planlanmış ve geliştirilen bir grup aktivite olarak tanımlanmaktadır. İngiltere ve Çin bu modeli sıkça kullanmaktadırlar. Örnek vermek gerekirse, New York Üniversitesi, Shanghai'da, Abu Dhabi'de, Berlin'de bu model ile çeşitli üniversiteler açmıştır.
- Bir üniversitenin başka bir ülkede lisanslı olarak kendi modelini açabildiği model: (co-founded model): Bu model uluslararasılaşmanın üçüncü jenerasyonu olarak gösterilmekte olan yeni bir modeldir. ABD Houston Community College, Katar fonlarının desteği ile Katar'da bu modelde bir kampüs kurmuştur, model tedrici olarak diğer ülkelere de yayılmaktadır.

UNESCO ve OECD verilerine göre, 1975'te 800 bin, 2000 yılında 2,1 milyon olan uluslararası dolaşımdaki öğrenci sayısı, 2012'de 4,1 milyona, 2019'da 5,6 milyona ulaşmıştır. Aynı artışın devam etmesi durumunda bu rakamın 2022 yılında 8 milyonu geçeceği öngörülmektedir (Bu veri, pandemi öncesine aittir).

Uluslararasılaşmada diğer ülkelerden **öğrenci kabul eden** ülkelerin başında gelen ABD, 1965'te 100 bin olan uluslararası öğrenci sayısını 1 milyonun üzerine çıkarmıştır. Amerika'yı Fransa, Almanya ve İngiltere takip etmektedir. Avustralya da bu dört ülkenin rakamlarına ulaşmak üzeredir (OECD, 2019).

Öğrenci gönderen ülkelere baktığımızda, sayıların daha değişken olduğunu ve öğrenci hareketliliğinde ülkeler arasında değişkenliğin arttığı görülmektedir. 1965’li yıllarda sadece kuzey ülkeleri arasında öğrenci hareketliliği söz konusu iken, 2000’li yıllarda kuzeyden güneye doğru bir hareketlilik akımı başlamıştır. 1985’te Çin kuzeye en fazla öğrenci gönderen ülke olmuştur. Çin’i 1995’te Güney Kore ve 2005’te Hindistan takip etmiştir. Güney Kore’nin giden öğrenci rakamlarında ciddi bir düşüş söz konusudur (2020), ancak Çin ve Hindistan bu konuda liderliklerini halen korumaktadırlar.

2015-2020’li yıllarda 500 bin öğrencisi ile başta Çin olmak üzere, Güney Kore, Malezya ve hemen sonrasında da Hindistan ve Rusya en çok öğrenci gönderen gruptan, en çok öğrenci kabul eden gruba geçmişlerdir. Göç politikalarında yarattığı kolaylıklarla Kanada, eğitim kalitesi, düşük maliyetler ve öğrencilere sağlanan iyi olanaklar, güler yüz ile Çin, Malezya ve Hindistan, komşu ülkelerinden ve özellikle Afrika’dan çok sayıda öğrenci çekmede öne çıkan ülkeler olmuşlardır.-

Tablo 1. Uluslararası Öğrencilerin En Fazla Tercih Ettiği Avrupa Yükseköğretim Alanı Ülkeleri (2019-2020)

	ÜLKE	Öğrenci Sayısı		ÜLKE	Öğrenci Sayısı
1	Birleşik Krallık	452.079	6	İtalya	97.563
2	Almanya	395.000	7	Hollanda	96.289
3	Fransa	358.000	8	Avusturya	73.964
4	Rusya	250.568	9	İspanya	64.927
5	Türkiye	185.047	10	Polonya	63.925

Kaynak: UNESCO (2020)

Dünya genelinde en fazla uluslararası öğrenci çeken ülkelere gelen öğrencilerin milliyetlerine bakıldığında, Çinli öğrencilerin Rusya hariç diğer ülkelerde ilk üç sırada yer aldığı görülmektedir. Başta akademik başarı olmak üzere tarihsel ve kültürel bağlar, sömürge geçmişi, sınır uzaklığı, ekonomik birliktelik, ideolojik birliktelik, dil birliği ve dini birliktelik gibi farklı etmenler, ülke tercihiinde etkili olabilmektedir. OECD’nin bir raporunda, öğrencilerin ülke seçerken seyahat ve ulaşım maliyeti, öğrenim ücreti ve harçlar, yükseköğretim kurumunun ve programının kalitesi, akreditasyonu ve ülkenin göç politikalarının da önemli faktörler olduğu belirtilmektedir.

Tablo 2. En Fazla Uluslararası Öğrencisi Olan Ülkelerin Öğrenci Çektiği Ülkeler

	Amerika	Birleşik Krallık	Avustralya	Almanya	Rusya	Fransa	Kanada	Çin	Japonya	Türkiye
1	Çin	Malezya	Çin	Çin	Kazakistan	Fas	Çin	K. Kore	Çin	Suriye
2	Hindistan	Singapur	Hindistan	Rusya	Belarus	Cezayir	Hindistan	Amerika	G. Kore	Azerbaycan
3	G. Kore	Çin	Malezya	Hindistan	Türkmenistan	Çin	G. Kore	Tayland	Vietnam	Türkmenistan
4	Suudi A.	Pakistan	Vietnam	Avusturya	Özbekistan	Tunus	Suudi A.	Japonya	Nepal	Irak
5	Kanada	Nijerya	Endonezya	Bulgaristan	Azerbaycan	Senegal	Fransa	Rusya	Tayvan	İran
6	Tayvan	HongKong*	Nepal	Türkiye	Ukrayna	İtalya	Amerika	Endonezya	Endonezya	Afganistan
7	Japonya	Gana	Singapur	Ukrayna	Tacikistan	Almanya	Japonya	Vietnam	Tayland	Somali
8	Vietnam	Umman	Kore	Fransa	Ermenistan	Kamerun	Nijerya	Hindistan	Amerika	Mısır
9	Meksika	B. Arap E.	ABD	Polonya	Kirgizistan	Vietnam	Meksika	Kazakistan	Malezya	Yemen
10	Brezilya	Mısır	Pakistan	İtalya	Moldova	İspanya	İran	Pakistan	Myanmar	Ürdün

* Çin Halk Cumhuriyeti Hong Kong özel idare bölgesi

** Veriler ilgili ülkenin istatistiklerinden tarafımızca derlenmiştir.

Uluslararası öğrenci sayılarının, düzeylere göre ele alındığında, tüm öğrenciler içerisindeki oranlarının ülkeden ülkeye farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Yapılan bir çalışmaya göre, doktora düzeyindeki uluslararası öğrencilerin tüm uluslararası öğrencilere oranında İsviçre %53 ile ilk sırada yer alırken, ikinci sırada %45 ile Yeni Zelanda ve üçüncü sırada %40 ile İngiltere yer almaktadır. En fazla uluslararası öğrencisi olan ABD ise %35 ile 7. sırada yer almaktadır. Yüksek lisans düzeyinde ise Avustralya %40 ile ilk sırada yer alırken, ikinci sırada %37 ile İngiltere ve üçüncü sırada %28 ile İsviçre yer almaktadır. Benzer şekilde lisans düzeyi incelendiğinde Avusturya %19 ile ilk sırada yer alırken, ikinci sırada %14 ile Yeni Zelanda ve üçüncü sırada yaklaşık %14 ile İngiltere yer almaktadır.

► Uluslararası Öğretim Elemanları

Uluslararası öğretim elemanları hareketliliği yükseköğretimde uluslararasılaşmanın önemli hedeflerinden birini oluşturmaktadır.

Avrupa Birliğinin yayımladığı Yükseköğretimde Uluslararasılaşma raporuna göre; örneğin Hollanda'da 2007-2013 yılları arasında uluslararası öğretim elemanı sayısında %50 dolayında bir artış gerçekleşmiştir. Aynı dönemde Malezya yükseköğretim kurumlarında görevli uluslararası akademik personel sayısı 2 bin 403'ten 10 bin 254'e yükselmiştir. Uluslararası akademik personel sayısındaki bu artışın etkisi, doğal olarak uluslararası öğrenci sayısına da yansımıştır. Malezya, 2007'de 20 bin olan uluslararası öğrenci sayısını 2014 yılında 100 bine yükseltmiştir. Dünyadaki toplam uluslararası öğrenci hareketliliğinin %19'una sahip bir ülke olarak Amerika Birleşik Devletleri'nin yükseköğretim sisteminde yer alan uluslararası akademik personel sayısı da bu duruma bağlı olarak her geçen yıl artış göstermektedir.

Eurydice'in yükseköğretimde personel hareketliliğine ilişkin ülkelerin geliştirdiği ulusal politikalar ve tedbirlerle ilgili olarak hazırladığı rapora göre; politikalarında sayısal hedeflere yer veren üç ülke bulunmaktadır. Bu ülkeler Litvanya, Slovenya ve Finlandiya'dır. Litvanya, 2011-2012 Yükseköğretimin Uluslararasılaştırma Programı kapsamında gelen yabancı akademisyen oranı hedefini %5 olarak belirlemiştir. Slovenya, 2011-2020 Ulusal Yükseköğretim Programı kapsamında 2020 yılına kadar akademik personelinin %10'unu yabancı akademisyenlerin oluşturmasını hedeflemiştir. Finlandiya ise 2009-2015 yıllarını kapsayan Yükseköğretim Kurumlarının Uluslararasılaştırılması için Strateji başlığıyla yayımladıkları belgede, gelen yabancı akademisyen sayısını 2015 yılı itibari ile 4 bin olarak belirlemiştir. Bunun yanında Letonya 2014-2020 Ulusal Gelişim Planında uluslararası akademisyenlerin ve bu hareketliliğin uluslararası arenada rekabet edecek kalitede yükseköğretim personeline sahip olma amaçlarına erişmede önemli bir araç olarak gördükleri belirtilmektedir.

► Ülkelerin Kendi İçinde Uluslararasılaşma Çalışmaları (Internationalization At Home)

“Internationalization at home” kavramı 2001’den bu yana yükseköğretim alanında yaygın olarak kullanılmakta, çeşitli şekillerde tanımlanmakta ve temelde hareketlilik (mobilisation) olmaksızın ülkelerin yükseköğretimde kendi içinde uluslararasılaşma çalışmalarını ifade etmektedir. Kavram 2013 yılında Avrupa Birliği (AB) eğitim politikalarına dahil edilmiş, EAIE Barometer (European Association for International Education-Avrupa Üniversiteler Birliği Uluslararası Eğitim Barometresi) istatistiklerine göre tüm AB üye ülkelerinde üniversitelerin %56’sının bu programı kullandığı rapor edilmiştir. Yine aynı istatistikler Avrupa’da özellikle Hollanda-Dutch Ulusal Eğitim Politikaları, bu programı üniversitelerinin %76’sında kullanmaktadır.

2015’te Avrupa Üniversiteler Birliği’nin tanımı ile, öğrencilerin kendi okudukları ülkede ve kendi çevrelerinde; formal, enformal ve mutlaka belirli bir hedefe yönelik uluslararası müfredat ve kültürlerarası boyutun eğitimlerine aktarılmasını ifade etmektedir. Tanımda dikkate alınması gereken önemli nokta, uluslararası ve kültürlerarası konuların müfredata belli bir amaca yönelik yerleştirilmesidir. Özellikle pandemi günlerinde Birlikte Online Uluslararası Öğrenme (COIL- Collaborative Online International Learning) veya Sanal Hareketlilik (VM-Virtual Mobility) programları, uluslararası müfredatın ülkenin kendi üniversitelerindeki müfredatlara, yerel ve lokal çevre (etnik yapı, din, bölgesel kültürler) dikkate alınarak yerleştirilmesi konusunda uluslararasılaşma çalışmalarına ciddi kolaylıklar sağlamaktadır.

Ülkelerin kendi içinde uluslararasılaşma çalışmaları (internationalization at home), kolaylıkla bütün öğrencileri kapsayabileceği ve öğrenci hareketliliğine gerek olmaksızın geniş bir öğrenci kitlesine hitap edeceği için pandemi günlerinde yeniden ve önemli bir görüş olarak ortaya çıkmıştır. Müfredatın uluslararasına açılması, küresel vatandaşlık kavramını da öne taşımaktadır.

Birlikte Online Uluslararası Öğrenme (COIL-Collaborative Online International Learning), öğrenme ve öğretmenin interaktif bir modeli olarak Amerikan üniversitelerinde yaygın olarak kullanılmakta ve hatta terminolojik olarak uluslararası mobilitenin eve geldiğini ifade etmektedir.

TÜRKİYE'DE YÜKSEKÖĞRETİMDE ULUSLARARASILAŞMA

► Yeni YÖK'ün Ana Projelerinden Hedef Odaklı Uluslararasılaşma

Yükseköğretim Kurulunun yükseköğretimde yapısal değişiklik çalışmalarında önemli başlıklarından biri de **Hedef Odaklı Uluslararasılaşma** olmuştur. Bu başlıkta Yeni YÖK döneminde uluslararasılaşma çalışmalarında yükseköğretimde uluslararasılaşma stratejilerine ulaşmak için mevcut ortaklarla ilişkileri devam ettirmenin yanında yeni ortaklıklar inşa etmeye ve hedef ülkeler belirlemeye büyük önem verilmiştir.

Hedef ülkelerin belirlenmesinde başta Dışişleri Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı olmak üzere Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Avrupa Birliği Bakanlığı (döneminde) ve Ekonomi Bakanlığında katkı olarak stratejiler oluşturulmuştur. Diğer taraftan üniversitelerin belirledikleri uluslararasılaşma stratejileri de göz önünde bulundurmuş, ülkelerle yapılacak işbirlikleri hakkında öngörü oluşturulmuştur. Tüm üniversitelerimizden kendi uluslararasılaşma stratejilerinde kısa, orta ve uzun vadeli hedef/odak olarak belirledikleri ülkelerin listesi ile bu ülkelerle yapılacak işbirliği alanları hakkında görüşler toplanmıştır. Yükseköğretim Kuru-

Tablo 3. Hedef Odaklı Uluslararasılaşma Projesi Kapsamında YÖK'ün Paydaşları İle Birlikte Belirlediği Hedef/Odak Ülkeler Listesi

	ÜLKE ADI		ÜLKE ADI
1	Afganistan	11	Kosova
2	Almanya	12	Makedonya
3	Arnavutluk	13	Malezya
4	Azerbaycan	14	Mısır
5	Bosna Hersek	15	Pakistan
6	Çin Halk Cumhuriyeti	16	Rusya
7	Endonezya	17	Sudan
8	Hindistan	18	Suudi Arabistan
9	İngiltere	19	Ukrayna
10	İran	20	Yunanistan

lu Başkanlığı'na ulaşan veriler üzerinde yapılan değerlendirmeler neticesinde, 2017 yılında Türkiye'nin yükseköğretimde uluslararasılaşma projesine katkı potansiyelinin yüksek olduğu ülkeler ile stratejik yönden öne çıkan ülkeler önümüzdeki beş yıllık süreyi kapsayacak şekilde 2017 yılında belirlenmiştir. Belirlenen bu ülkelerin Türk yükseköğretim sistemindeki yerinin 2022 yılının sonunda daha iyi bir noktaya getirilmesi amaçlanmaktadır.

Uluslararasılaşma alanında dünyada yaşanan gelişmelere paralel olarak Türk yükseköğretim sistemi de son yıllarda büyük bir gelişme göstermiştir. Türk yükseköğretim sisteminin uluslararası çekim merkezi haline gelebilmesi, daha çok ülkeden daha fazla öğrenci ve öğretim elemanı kazanabilmesi için çeşitli stratejiler geliştirilmekte, bu alanda izlenen politikalarla uluslararasılaşmanın dinamikleri güçlü tutulmaya çalışılmaktadır. Bologna Süreci, Erasmus ve Erasmus+ programları, Türkiye Bursları, Mevlana Değişim Programı, Ortak Diploma programları, Proje Tabanlı Uluslararası Değişim Programı, "Study in Turkey" projesi, TURQUAS Projesi, Okul Tanıma ve Denklik Yönetmeliği, doktora öğrencilerinin mezuniyetleri sonrası Türkiye'de kalış sürelerinin uzatılması, YÖK'ün uluslararası öğrencilere yönelik burs vermeye başlaması, bu süreci güçlendiren önemli girişimlerden bazılarını oluşturmaktadır.

► YÖK'te İlk Defa Uluslararası İlişkiler Daire Başkanlığı Kuruluyor

1 Temmuz 2017 tarihli ve 30111 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 7033 Sayılı Kanun ile 6 Temmuz 2017 tarihli YÖK Yürütme Kurulu Kararı'yla YÖK bünyesinde Uluslararası İlişkiler Daire Başkanlığı kurulmuştur.

Uluslararası İlişkiler Daire Başkanlığının görevleri şunlardır:

- Uluslararası İlişkiler Daire Başkanlığı yabancı ülkelerle yükseköğretim alanında gerçekleştirilen işbirlikleri, yaşanan sorunlar ve gelişmeler konusunda iletişimi sağlamak ve ulusal/uluslararası kurum ve kuruluşlarla yükseköğretime dair çalışmalar yapmak,
- Yukarıda bahsedilen çalışmaların yürütülmesinde Dışişleri Bakanlığı ile yakın ve koordineli bir şekilde çalışmak,
- Yabancı ülkelerin ülkemizde bulunan diplomatik temsilcilikleri ile gerekli durumlarda iletişim halinde olmak,
- Uluslararası öğrencilerle ilgili çalışmaları takip etmek ve ülkemizde uluslararası öğrenci sayısının artırılmasına yönelik çalışmalar yapmak,
- Türk Yükseköğretiminin tanıtımı için uluslararası faaliyetler düzenlemek veya bu tür faaliyetlere katılmak,
- Yurtdışından paydaş kuruluşlarla iş birliği imkanlarını araştırmak,
- Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Strateji Belgesi'ni hazırlamak
- Üniversitelerin yurtdışı çalışmalarıyla ilgili bilgi havuzu hazırlamak
- Dünyadaki yükseköğretim alanındaki gelişmeleri düzenli bir şekilde üst yönetime raporlamak,
- Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının internet sitesini İngilizce ve Arapça olarak düzenlemek,
- Ülkemizin ve Başkanlığımızın yükseköğretim alanında taraf olacağı uluslararası protokolleri incelemek, müzakeresini ve imzalanma sürecini yürütmek,
- Yükseköğretim kurumlarımızın diğer ülkelerdeki yükseköğretim kurumlarıyla ortak yürütecekleri eğitim programlarına ilişkin protokolleri incelemek ve görüş bildirmek,
- Avrupa Yükseköğretim Alanı (Bologna Süreci) kapsamındaki çalışmaların yürütülmesini sağlamak,
- Yükseköğretim alanında işbirliğimizin geliştirilmesi amacıyla kurulan ülkelerarası çalışma gruplarında ve benzeri organizasyonlarda YÖK'ü temsilen görev almak ve ilgili tüm işlemleri yürütmek,
- Ülkelerin yükseköğretim alanındaki duyurularını çeşitli yollarla duyurmak,
- "Study in Turkey" internet sitesinin tanıtım ve markalaşma çalışmalarını yürütmek,

- Dışışleri Bakanlığı, Avrupa Birliği Başkanlığı, Ulusal Ajans, Mesleki Yeterlilik Kurumu, Millî Eğitim Bakanlığı, Bologna Sekretarya, Avrupa Konseyi, NATO, UNESCO, Birleşmiş Milletler, Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü gibi ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlarla yükseköğretim alanına ait konularda irtibatı sağlamak, ilgili çalışmalarını yürütmek, anketleri yanıtlamak, toplantılara katılım sağlamak, toplantı sonuçlarını raporlamak,
- Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi ve Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi kapsamındaki çalışmalara katkı sağlamak,
- AB müktesebatı başlıklarına ilişkin tarama sürecinde Başkanlığımız sorumluluğu altındaki konulara ilişkin faaliyetleri yürütmek
- Türkoloji Projesi çerçevesinde, her eğitim-öğretim yılı için yurt dışındaki Türkoloji Kürsülerinde görevlendirilecek öğretim elemanlarının işlemlerinin Yunus Emre Enstitüsü ile koordineli olarak yürütmek,
- Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yürütölen Eurydice/Eurypedia çalışmalarında yükseköğretim ile ilgili konularda katkı sağlamak,
- Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü Eğitim Çalışma Grubu'na yükseköğretim alanında katkı sağlamak,
- Üye olduğumuz uluslararası kuruluşlara (ENQA ve EUA) ilişkin işlemleri yürütmektir.

► Hedef Odaklı Uluslararasılaşmanın Temel Unsuru: Mutabakat Zabıtları (Memorandum Of Understanding-MOU)

Yükseköğretim hedef ve vizyonumuz doğrultusunda, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı olarak, çeşitli ülkelerin yükseköğretimden sorumlu bakanları veya üst kurul başkanları ile anlaşma ve mutabakat zabıtları imzalamak suretiyle öğrenci ve öğretim üyesi dolaşımına zemin hazırlanmaktadır. Yine bu amaçla ziyaret ve görüşmeler gerçekleştirilmektedir. Buradaki amaç, daha çok öğrenci ve öğretim üyesi değişimi yapmak, ortak programlar açmak, ülkelerimizi ilgilendiren konulardaki veya alanlardaki lisansüstü tezlere ortak danışman atama yoluna gitmek, ortak projeler yürütmek suretiyle ilişkilerimizi daha da geliştirmektir. Bütün dış ilişkilerimiz ve ziyaretlerimiz planlı ve belli amaçları hedeflemekte ve imzalanan anlaşmalar ülkeler arasındaki yükseköğretim alanındaki iş birliğinin kurumsal çerçevesini oluşturmaktadır.

Yükseköğretim Kurulunun kuruluşundan itibaren 52 ülke ile bakan düzeyinde 80 adet protokol imzalanmıştır. Bu ülkelerin listesi şöyledir; Afganistan, Arnavutluk, Azerbaycan, Bahreyn, Bangladeş, Belarus, Birleşik Krallık, Burkina Faso, Burundi, Cezayir, Cibuti, Çad, Etiyopya, Fas, Filipinler, Filistin, Fransa, Gambiya, Güney Sudan, Irak, İran, Japonya, Katar, Kazakistan, Kırgızistan, KKTC, Kore, Kosova, Kuveyt, Libya, Makedonya, Malezya, Malezya Kelantan Eyaleti, Nijer, Özbekistan, Pakistan, Romanya, Ruanda, Sırbistan, Sierra Leone, Somali, Sudan, Suriye, Suudi Arabistan, Tayvan, Tunus, Türkmenistan, Uganda, Ukrayna, Umman, Yemen, Zambiya.

YÖK'ün kuruluşu olan 1982 yılından 2014 yılına kadar geçen **32 yılda 15 ülke** ile yükseköğretim alanında işbirliğine yönelik mutabakat zaptı imzalanmışken, **Son 6 yılda 39 ülke** ile yükseköğretim alanında işbirliğine yönelik toplam 54 adet protokol imzalanmıştır. Söz konusu 39 ülke şöyledir; Arnavutluk, Azerbaycan, Bahreyn, Bangladeş, Belarus, Burkina Faso, Burundi, Cezayir, Cibuti, Çad, Etiyopya, Fas, Filipinler, Filistin, Gambiya, Güney Sudan, Irak, İran, Japonya, Katar, Kore, Kosova, Makedonya, Malezya, Malezya Kelantan Eyaleti, Nijer, Özbekistan, Pakistan, Romanya, Ruanda, Sırbistan, Sierra Leone, Somali, Sudan, Tayvan, Tunus, Uganda, Ukrayna, Zambiya.

2015-2021 Yılları Arasında Yeni YÖK Hedef Odaklı Uluslararasılaşma Projesi Kapsamında İmzalanan Protokoller

	Tarih	Ülke	Mutabakat Zaptı / İşbirliği Anlaşması / Uygulama Protokolü	Karşı Taraftaki İmzacı
1	04.11.2020	SİERRA LEONE	“Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ile Sierra Leona Cumhuriyeti Teknik ve Yükseköğretim Bakanlığı Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptı”	Dışişleri ve Uluslararası İşbirliği Bakanı
2	16.07.2020	JAPONYA	“Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ile Japonya Eğitim, Kültür, Spor, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptı”	Eğitim, Kültür, Spor, Bilim ve Teknoloji Bakanı
3	04.02.2020	BURKİNA FASO	“Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ile Burkina Faso Yükseköğretim, Bilimsel Araştırma ve İnovasyon Bakanlığı Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptı”	Yükseköğretim, Bilimsel Araştırma ve İnovasyon Bakanı
4	02.10.2019	BELARUS	“2020-2021 yılları için Belarus Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliğini Geliştirme Protokolü”	Eğitim Bakanı
5	18.07.2019	SİRBİSTAN	“Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ile Sırbistan Cumhuriyeti Eğitim, Bilim ve Teknolojik Kalkınma Bakanlığı Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptı”	Eğitim, Bilim ve Teknolojik Kalkınma Bakanı
6	12.02.2019	ETİYOPYA	“Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ile Etiyopya Federal Demokratik Cumhuriyeti Bilim ve Yükseköğretim Bakanlığı Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptı”	Bilim ve Yükseköğretim Bakanı
7	17.04.2019	ETİYOPYA	“Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ile Etiyopya Federal Demokratik Cumhuriyeti Bilim ve Yükseköğretim Bakanlığı Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptının 2019-2022 Yılları İçin Uygulama Protokolü”	Bilim ve Yükseköğretim Bakanı
8	21.11.2018	FİLİPİNLER	“Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ile Filipinler Cumhuriyeti Yükseköğretim Komisyonu Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliği Protokolü”	Yükseköğretim Başkanı

	Tarih	Ülke	Mutabakat Zaptı / İşbirliği Anlaşması / Uygulama Protokolü	Karşı Taraftaki İmzacı
9	15.10.2018	ROMANYA	“Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ile Romanya Millî Eğitim Bakanlığı Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptı”	Millî Eğitim Bakan Vekili (Avrupa Fonları Bakanı)
10	11.09.2018	BURUNDİ	“Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ile Burundi Yükseköğretim ve Bilimsel Araştırma Bakanlığı Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptı”	Yükseköğretim ve Bilimsel Araştırma Bakanı
11	17.07.2018	GAMBİYA	“Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ile Gambiya Cumhuriyeti Yükseköğretim, Araştırma, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptının Uygulama Protokolü”	Yükseköğretim, Araştırma, Bilim ve Teknoloji Bakanı
12	06.06.2018	FİLİSTİN	“Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ile Filistin Devleti Eğitim ve Yükseköğretim Bakanlığı Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptının Uygulama Protokolü”	Eğitim ve Yükseköğretim Bakanı
13	06.06.2018	FİLİSTİN	“Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ile Filistin Devleti Eğitim ve Yükseköğretim Bakanlığı Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptı”	Eğitim ve Yükseköğretim Bakanı
14	02.05.2018	KORE	“Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ve Kore Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptı”	Başbakan Yardımcısı ve Eğitim Bakanı
15	08.05.2018	CİBUTİ	“Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ve Cibuti Yükseköğretim ve Araştırma Bakanlığı Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptı”	Yükseköğretim ve Araştırma Bakanı
16	30.04.2018	ÖZBEKİSTAN	“Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ile Özbekistan Cumhuriyeti Yüksek ve Uzman Orta Öğretim Bakanlığı Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliğine Yönelik Protokol”	Yükseköğretim ve Orta Öğretim Bakanı

	Tarih	Ülke	Mutabakat Zaptı / İşbirliği Anlaşması / Uygulama Protokolü	Karşı Taraftaki İmzacı
17	19.12.2017	CİBUTİ	“Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ile Cibuti Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı Arasında Cibuti Uyruklu Tıp Öğrencilerinin Desteklenmesine Yönelik Mutabakat Zaptı”	Sağlık Bakanı
18	31.10.2017	AZERBAYCAN	“Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ile Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptı”	Eğitim Bakanı
19	20.10.2017	SOMALİ	“Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ile Somali Federal Cumhuriyeti Eğitim, Kültür ve Yükseköğretim Bakanlığı Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptı”	Eğitim, Kültür ve Yükseköğretim Bakanı
20	20.10.2017	GÜNEY SUDAN	“Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Güney Sudan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptı”	Yükseköğretim, Bilim ve Teknoloji Bakanı
21	25.09.2017	ZAMBİYA	“Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ile Zambiya Cumhuriyeti Yükseköğretim Bakanlığı Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptı”	Yükseköğretim Bakanı
22	14.08.2017	UKRAYNA	“Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ve Ukrayna Eğitim ve Bilim Bakanlığı Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptının Uygulama Protokolü”	Eğitim ve Bilim Bakanı
23	13.07.2017	NİJER	“Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ile Nijer Cumhuriyeti Yükseköğretim, Araştırma ve İnovasyon Bakanlığı Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptı”	Yükseköğretim, Araştırma ve İnovasyon Bakanı
24	04.07.2017	BANGLADEŞ	“Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ile Bangladeş Halk Cumhuriyeti Yükseköğretim Onay Komisyonu Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptı”	Yükseköğretim Başkanı

	Tarih	Ülke	Mutabakat Zaptı / İşbirliği Anlaşması / Uygulama Protokolü	Karşı Taraftaki İmzacı
25	04.07.2017	BANGLADEŞ	“Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ile Bangladeş Halk Cumhuriyeti Yükseköğretim Onay Komisyonu Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptının Uygulama Protokolü”	Yükseköğretim Başkanı
26	18.06.2017	SUDAN	“Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ile Sudan Cumhuriyeti Yükseköğretim ve Bilimsel Araştırma Bakanlığı Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliği Anlaşmasının Uygulama Protokolü”	Yükseköğretim ve Bilimsel Araştırmalar Bakanı ve Yükseköğretim ve Bilimsel Araştırma Ulusal Konsey Başkanı
27	18.06.2017	SUDAN	“Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ve Sudan Cumhuriyeti Yükseköğretim ve Bilimsel Araştırma Bakanlığı Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptının 2017-2020 Yılları için Uygulama Programı”	Yükseköğretim ve Bilimsel Araştırmalar Bakanı ve Yükseköğretim ve Bilimsel Araştırma Ulusal Konsey Başkanı
28	23.05.2017	GAMBİYA	“Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ile Gambiya İslam Cumhuriyeti Yükseköğretim, Araştırma, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliğine Yönelik Uygulama Protokolü”	Yükseköğretim, Araştırma, Bilim ve Teknoloji Bakanı
29	23.05.2017	ÇAD	“Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ile Çad Cumhuriyeti Yükseköğretim, Araştırma ve İnovasyon Bakanlığı Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptı”	Yükseköğretim, Araştırma ve İnovasyon Bakanı
30	10.05.2017	TAYVAN	“Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ve Çin Cumhuriyeti (Tayvan) Eğitim Bakanlığı Arasında Yükseköğretimde İşbirliğine Dair Mutabakat Metni “	Eğitim Bakanı
31	10.04.2017	MALEZYA	“Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Malezya Hükümeti Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptı”	Yükseköğretim Bakanı

	Tarih	Ülke	Mutabakat Zaptı / İşbirliği Anlaşması / Uygulama Protokolü	Karşı Taraftaki İmzacı
32	31.03.2017	KOSOVA	“Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ile Kosova Cumhuriyeti Eğitim, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliği Anlaşmasının Uygulama Protokolü”	Eğitim, Bilim ve Teknoloji Bakanı
33	14.03.2017	PAKİSTAN	“Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ve Pakistan İslam Cumhuriyeti Hükümeti Yükseköğretim Komisyonu Arasında Mutabakat Metni”	Yükseköğretim Başkanı
34	14.03.2017	UKRAYNA	“Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ve Ukrayna Eğitim ve Bilim Bakanlığı Arasında Yükseköğretim Alanında Mutabakat Zaptı”	Eğitim ve Bilim Bakanı
35	12.02.2017	BAHREYN (Ekonomi Bakanı tarafından imzalanmıştır)	“Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bahreyn Krallığı Hükümeti Arasında Yükseköğretim ve Bilimsel Araştırma Alanlarında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptı”	Eğitim Bakanı
36	23.01.2017	RUANDA	“Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ve Ruanda Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptı”	Eğitim Bakanı
37	07.01.2017	IRAK (<i>YÖK adına Milli Eğitim Bakanı İsmet Yılmaz tarafından imzalanmıştır</i>)	“Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Irak Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptı”	Yükseköğretim ve Bilimsel Araştırma Bakanı
38	18.12.2016	KATAR	“Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ile Katar Devleti Eğitim ve Yükseköğretim Bakanlığı Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptı”	Dışişleri Bakanı

	Tarih	Ülke	Mutabakat Zaptı / İşbirliği Anlaşması / Uygulama Protokolü	Karşı Taraftaki İmzacı
39	12.11.2016	BELARUS	“Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ve Belarus Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptı”	Eğitim Bakanı
40	26.09.2016	MAKEDONYA	“Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ile Makedonya Cumhuriyeti Eğitim ve Bilim Bakanlığı Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptı”	Eğitim ve Bilim Bakanı
41	03.06.2016	KOSOVA	“Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ile Kosova Cumhuriyeti Eğitim, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptının Uygulama Protokolü”	Eğitim, Bilim ve Teknoloji Bakanı
42	01.06.2016	UGANDA	“Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ve Uganda Cumhuriyeti Eğitim, Bilim, Teknoloji ve Spor Bakanlığı Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptı”	Eğitim, Bilim, Teknoloji ve Spor Bakanı
43	16.05.2016	GAMBİYA	“Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ile Gambiya İslam Cumhuriyeti Yükseköğretim, Araştırma, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptı”	Yükseköğretim, Araştırma, Bilim ve Teknoloji Bakanı
44	16.04.2016	İRAN	“Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ile İran İslam Cumhuriyeti Bilim, Araştırma Teknoloji Bakanlığı Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptı”	Bilim, Araştırma ve Teknoloji Bakanı
45	14.04.2016	PAKİSTAN	“T.C. Hükümeti ile Pakistan İslam Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliği Anlaşması”	Yükseköğretim Başkanı
46	15.12.2015	CEZAYİR	“Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ve Cezayir Demokratik Halk Cumhuriyeti Yükseköğretim ve Bilimsel Araştırma Bakanlığı Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptı”	Yükseköğretim ve Bilimsel Araştırma Bakanı

	Tarih	Ülke	Mutabakat Zaptı / İşbirliği Anlaşması / Uygulama Protokolü	Karşı Taraftaki İmzacı
47	23.11.2015	SUDAN	"Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ve Sudan Cumhuriyeti Yükseköğretim ve Bilimsel Araştırma Bakanlığı Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptı"	Yükseköğretim ve Bilimsel Araştırmalar Bakanı ve Kurul Başkanı
48	20.11.2015	ARNAVUTLUK	"Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ile Arnavutluk Cumhuriyeti Eğitim ve Spor Bakanlığı Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptı"	Eğitim ve Spor Bakanı
49	21.10.2015	KOSOVA	"Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ile Kosova Cumhuriyeti Eğitim, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptı"	Eğitim, Bilim ve Teknoloji Bakanı
50	15.09.2015	FAS	"Fas Yükseköğretim, Bilimsel Araştırma ve Mesleki Eğitim Bakanlığı ve Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptı"	Yükseköğretim, Bilimsel Araştırma ve Mesleki Eğitim Bakanı
51	02.09.2015	CİBUTİ	"Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ve Cibuti Yükseköğretim ve Araştırma Bakanlığı Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptı"	Yükseköğretim ve Araştırma Bakanı
52	13.07.2015	MALEZYA KELANTAN EYALETİ	"Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ile Malezya Kelantan Eyaleti Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptı"	Başbakan Yardımcısı
53	05.05.2015	TUNUS	"Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ve Tunus Cumhuriyeti Yükseköğretim ve Bilimsel Araştırma Bakanlığı Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptı"	Yükseköğretim ve Bilimsel Araştırma Bakanı

Yükseköğretim alanında yapılan her işbirliği farklı muhteviyatlarda, farklı öncelikler gözetilerek düzenlenmekte ve iki ülke arasında yükseköğretim alanındaki bağları daha da kuvvetlendirmektedir. Aynı zamanda yükseköğretim alanındaki işbirliklerinin artırılması için önemli adımları temsil etmektedir. Yapılan işbirlikleri ile ülkemize gelen öğrenci sayısında önemli artışlar yaşanmakta ve aynı zamanda yükseköğretim kurumlarımızın tanınırlığı ve görünürlüğü artmaktadır.

Yükseköğretim Kurulu'nda, Malezya Başbakanı Tun Dr. Mahathir Bin Muhammed'e Fahri Doktora Tevdi Töreni

Bu anlaşmalar ile uzak coğrafyaları yakın kılarak Balkanlardan Afrika'ya, Uzakdoğu'dan Avrupa'ya uzanan geniş çaplı bir uluslararasılaşma faaliyeti sürdürülmektedir. Eğitim yatırımlarında, kazanımlar uzun soluklu bir dönemde ortaya çıkmaktadır.

Yükseköğretim Kurulu'nda, Çad Cumhurbaşkanı İdriss Deby İtno'ya Fahri Doktora Tevdi Töreni

Söz konusu anlaşmalar Türkiye'nin dünyadaki imajına ve bu işbirlikleri vesilesi ile ülkemize gelen nitelikli uluslararası öğrenci ve akademisyenler Türk yükseköğretim sisteminin gelişimine olumlu katkılar sağlayacaktır.

Makedonya Cumhurbaşkanı Sayın Gjorge Ivanov'un YÖK'ü ziyaretleri, 2018

Aynı coğrafyaya bakan, benzer sorunlarla mücadele eden ve ülke kalkınması için daha iyi isteyen akademinin ve ortak gayede buluşan ülke üniversitelerinin ortaklıkları yükseköğretim alanındaki işbirlikleri için yeni fırsatları beraberinde getirmektedir.

İmzalanan anlaşmalar kapsamında bazı ülkelerin hükümet burslusu öğrencileri ile İslam Kalkınma Bankası burslusu öğrenciler de Başkanlığımızca çeşitli üniversitelerimize yerleştirilmektedir.

Başkanlığımızca Üniversitelerimize yerleştirilen, “Hükümet Burslusu” ve “İslam Kalkınma Bankası Burslusu” Öğrenciler

	Ülkeler	2011-12	2012-13	2013-14	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	Toplam
Hükümet Burslusu Öğrenciler	Afganistan	290	202	573	503	3	3	-	2	-	-	1576
	Cibuti	-	-	-	-	1	1	23	4	-	1	30
	Cezayir	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	2
	Irak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	23	23
	Libya	-	2	4	33	8	3	2	-	-	3	55
	Malezya	-	-	-	-	-	8	11	-	-	-	19
	Suudi Arabistan	1	12	51	7	8	44	54	-	-	-	177
	Yemen	-	-	-	135	56	37	15	47	101	44	435
İKB	İslam Kalkınma Bankası Burs Programı	60	41	19	20	14	13	8	-	87	81	343
Genel Toplam												2660

► “Study in Turkey” (Eğitiminizi Türkiye’de Alın) Projesi

YÖK’ün “Study in Turkey” projesi ile Türkiye’de bulunan üniversitelerin yurt dışında tanıtımında farklı bir yöntem izlenmekte, dijital bir platformda üniversitelerin kapıları dünyadaki paydaşlara açılmaktadır. Bu proje hedef odaklı uluslararasılaşmanın en önemli bileşenlerinden biridir.

“Study in Turkey”, Türkiye Yükseköğretim Sistemi hakkında uluslararası öğrencileri bilgilendirmek için Yükseköğretim Kurulu tarafından kurulmuş bir internet sitesidir. Türkiye’deki yükseköğretim sistemi ve üniversiteler uluslararası alanda detaylı bir şekilde bu internet sitesi aracılığı ile tanıtılmaktadır. (www.studyinturkey.gov.tr/). “Study in Turkey- Discover Your Potential (Eğitiminizi Türkiye’de Alın-Potansiyelini Keşfet)” markası adı altında hizmet veren bu internet sitesi 2019 yılı Haziran ayında yeni web teknolojileri ile yeniden tasarlanmış ve daha etkileşimli bir yapıda Türkçe, İngilizce ve Arapça dillerinde hizmet vermeye başlamıştır.⁴⁰

Bu platform sayesinde uluslararası öğrencilerin ve öğretim elemanlarının tek bir merkezden, doğru, güncel, pratik ve kapsamlı bilgilere ulaşmasının mümkün kılınması ve dolayısıyla yükseköğretim alanımızın ve kurumlarımızın uluslararası görünürlüğünün artırılması amaçlanmıştır. “Study in Turkey” sayfasında, Türkiye’nin tanıtımı, Türk yükseköğretim sisteminin genel tanıtımı, Türkiye’de bulunan üniversiteler ve programlar, Türkiye tarafından sağlanan çeşitli burslar, vize ve oturma izinleri, sağlık sistemi ve konaklama, denklik ve tanınma, Türk yükseköğretim sistemi ile ilgili haberler, Türk yükseköğretim sistemine ilişkin sayısal veriler, çeşitli öğrenci ve mezun görüşleri gibi konularda detaylı bir bilgilendirme bulunmaktadır.

“Study in Turkey” internet sayfasının önemli bir fonksiyonu ise, ana ekranda yer alan “Study finder” arama motorudur. Bu arama motoru ile Türkiye’de yükseköğrenim görmek isteyen bir uluslararası öğrenci veya çalışmak isteyen bir öğretim elemanı şehir adını, öğrenim düzeyini, öğrenim türünü ve programı girerek detaylı bilgilere ulaşabilmektedir. İnternet sitesine entegre sosyal medya hesapları bulunmakta olup, uluslararası öğrenciler ve uluslararası öğretim elemanları bu hesaplara yönlendirilmekte ve en güncel bilgileri takip etme fırsatı elde etmektedirler. “Study in Turkey”in önemli özellikleri arasında, kolay kullanılabilir olması, yalın ve güncel bilgileri içermesi ve üniversitelerde doğrudan temas noktalarının bulunması sayılabilir.

► “Study in Turkey” (Eğitiminizi Türkiye’de Alın) YÖK Sanal Fuarı 2020

Yükseköğretim Kurulu tarafından yeni koronavirüs salgını sürecinde Türk üniversitelerinin yurt dışında dijital ortamlarda tanıtılması amacıyla “Study in Turkey” YÖK Sanal Fuarı 2020, 20-22 Temmuz tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

Diplomatik temsilciliklerin bulunduğu 142 ülkede, Dışişleri Bakanlığı, Yurtdışı Türkler ve Ak-raba Topluluklar Başkanlığı, Yunus Emre Enstitüsü, Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı gibi paydaş kurumların da katkılarıyla yürütülen tanıtım faaliyetleri ile Türk Yükseköğretim sisteminde yer alan üniversiteler bu fuarda kendilerini potansiyel öğrencilere ve ailelerine tanıtmaya imkânı bulmuştur. Yeni YÖK’ün gerçekleştirdiği bu ilk sanal fuar tüm dünyada dikkatlerinin Türk yükseköğretim sistemine çekilmesine vesile olmuştur.

Sanal fuarda 190 yükseköğretim kurumunun yer almış, üç gün içinde 38 bin 544 tekil ziyaretçi tarafından toplam 59 bin 227 kez ziyaret edilmiştir. 259 bin 417 sayfa ziyaretinin olduğu Fuara toplam 164 ülkeden ziyaretçi girişi olmuştur.

Üniversite temsilcileri ile ilgili kurumların temsilcileri, fuara katılan öğrencilerin tüm soruları Türkçe, İngilizce, Fransızca, Arapça, Farsça, İspanyolca, Almanca, Japonca ve daha birçok dilde çevrimiçi sohbet yoluyla yanıtlanmış, bilgi edinmeleri sağlanmıştır. Bu sanal fuarın Türkiye’nin yükseköğretim alanında bir cazibe merkezi olma niteliğini her yıl daha da güçlendirmesi ve düzenli olarak gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

Bu platform, Yeni YÖK’ün yükseköğretim alanında karar alma süreçlerini, günün değişen şartlarına göre, hızlı ve etkili bir şekilde gerçekleştirebildiğini ve hayata geçirilebildiğini ortaya koyan önemli bir göstergedir.

► Uluslararası Öğrenciler

Türkiye’de ev sahibi ülke olarak uluslararası öğrencilerle ilgili ilk yasal düzenlemeler, 14.10.1983/2922 sayılı “Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Kanun” ile yapılmıştır. Kanun’un kapsamı uluslararası öğrenciyi tanımlar niteliktedir.

Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Kanun

(Resmî Gazete ile yayımı : 19.10.1983 Sayı : 181.96)

Kanun No.
2922

Kabul Tarihi:
14.10.1983

Amaç

Madde 1 – Bu kanunun amacı; yabancı uyruklu öğrencilerin öğrenim görmek üzere Türkiye’ye gelişleri, öğretim kurumlarına kabulleri, ilgili kurum ve kuruluşların ve yabancı uyruklu öğrencilerin yükümlülükleri ile ilgili esasları düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2 – Bu Kanun; ilgili kurum ve kuruluşlar ile çeşitli anlaşmalar çerçevesinde Hükümetimizce yabancı hükümetler emrine verilen burslardan yararlanmak suretiyle veya kendi imkanlarıyla Türkiye’ye gelen yabancı uyruklu öğrencileri kapsar.

Türk Silahlı Kuvvetlerine bağlı okullara kabul edilen yabancı uyruklu öğrenciler, bu Kanunun kapsamı dışındadır.

Mevzuatımızdaki ilk uluslararası öğrenci tanımı ise 30 Nisan 1985 tarihli “Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Yönetmelik”te yapılmıştır. Buna göre yabancı uyruklu öğrenci “her derece ve daldaki eğitim kurumlarında öğrenim gören veya Türkçe kurslarına katılan T.C. uyruğunda bulunmayan kişi” olarak tanımlanmıştır. 24.3.2010 tarihli ve 5978 sayılı “Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun”da ise yabancı öğrenci, “kamu kurum ve kuruluşlarınca ülkemizde eğitim görmesi uygun görülenler ile uluslararası anlaşmalar çerçevesinde eğitim amacıyla Türkiye’ye gelen yabancı uyruklu öğrenci” olarak tanımlanmıştır. YTB, Türkiye Bursları adı altında dünyanın birçok ülkesinden Türk üniversitelerine öğrenci getirmektedir. Gelen bu öğrenciler Türkiye’deki eğitim hayatları boyunca burslu olarak okutulmakta, Türkçe eğitimi ve birçok sosyal faaliyetlerin giderleri devlet tarafından karşılanmaktadır. YTB, bünyesinde kurduğu Uluslararası Öğrenci Daire Başkanlığı ile yukarıda saydığımız faaliyetleri yürütmektedir.

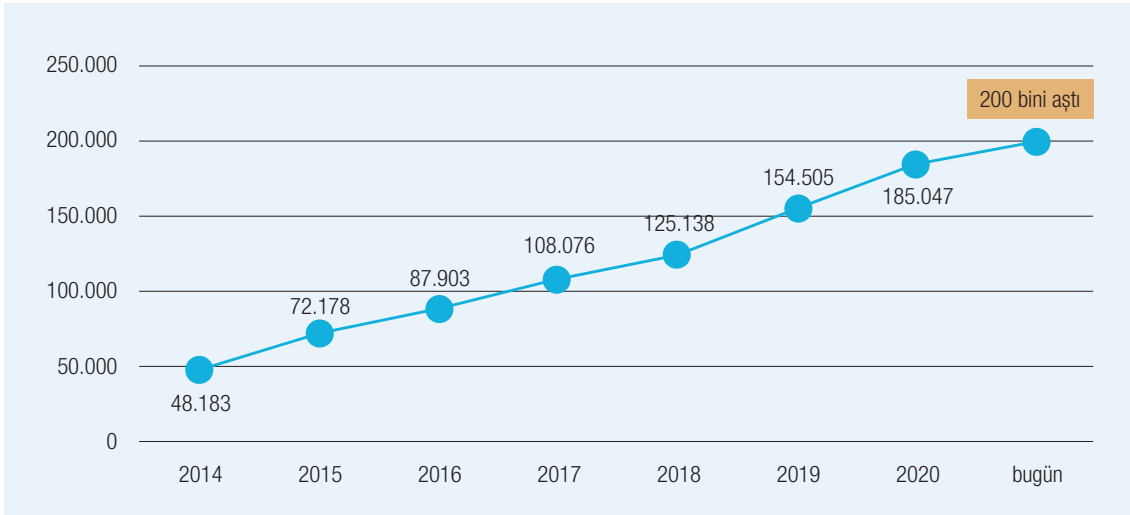
2014 yılında Türk yükseköğretim sisteminde uluslararası öğrenci sayısı 48 binlerdedir. Yıllar itibarıyla bu sayı önemli oranlarda artmaya devam etmektedir. Uluslararasılaşma Strateji Belgesinde 2019-2020 yılı için hedeflenen uluslararası öğrenci sayısı 159 bin iken, belirlenen bu hedefin üzerinde bir artış yaşanmış ve bu yıllarda uluslararası öğrenci sayısı 185 binlere ulaşmıştır.

Aynı şekilde 2020-2021 yılı için hedeflenen uluslararası öğrenci sayısında da belirlenen hedefin üzerine çıkılmış ve uluslararası öğrenci sayısı bugün itibarıyla 200 bini aşmıştır. Son yıllarda uluslararası öğrenci sayısındaki artışlar Avrupa'daki uluslararası öğrenci sayısı artış oranlarının en iyisidir.

Yeni YÖK'ün uluslararasılaşmada en büyük başarısı uluslararası öğrenci sayısındaki sıçramadır. Türkiye yükseköğretimde uluslararası öğrenciler için çekim merkezi olma yolunda önemli bir ilerleme kaydetmiştir. UNESCO tarafından yayımlanan 2018 yılı verileri itibarıyla 125 bin 138 öğrenci sayısı ile Türkiye son yıllarda göstermiş olduğu önemli performansla dünyada en fazla uluslararası öğrenciye ev sahipliği yapan ülkeler sıralamasında ilk 10'da yer almayı başarmıştır.

Uluslararası öğrenci sayısı 2014 yılında 48 bin 183 iken 2018 yılında 125 bin 138'e yükselmiş, 2020 yılına gelindiğinde ise 200 bin olmuştur. Bu durum, yakın zamana kadar komşu ülkelerde bile çok az tanınmakta olan Türk Üniversitelerinin bugün yükseköğretim alanında bir cazibe merkezi haline gelmiş olduğunun açık bir göstergesi ve Yeni YÖK'ün izlediği uluslararasılaşma politikalarının bir başarısıdır.

Grafik 2. Yıllara Göre Uluslararası Öğrenci Sayıları Grafiği

Üniversitelerimizde 182 farklı ülkeden öğrencimiz bulunmaktadır. 2019 yılında Başkanlığımızca alınan kararla hem devlet hem de vakıf üniversitelerimizde uluslararası öğrenci alımında kaliteden taviz vermeksizin kontenjan sınırlaması kaldırılmıştır. Salgın dolayısıyla pek çok ülkede lise mezuniyet sınavlarının sonbahara ertelenmesi, geç mezuniyet ile salgın nedeniyle alınan tedbirler dolayısıyla ülkemizde eğitim görmek isteyen uluslararası öğrenci adaylarına “2020-2021 akademik yılı güz dönemine mahsus olmak üzere” geç başvuru, geç kayıt, hızlandırılmış telafi eğitimi, ülkeye giriş yapılamadığı takdirde dijital imkanlarla uzaktan eğitim şansı, e-devlet üzerinden okul tanıma belgesi alma gibi bazı yeni imkânlar tanınmıştır. Bu düzenlemeler ile küresel salgın sürecinde üniversitelerimizin yurtdışından

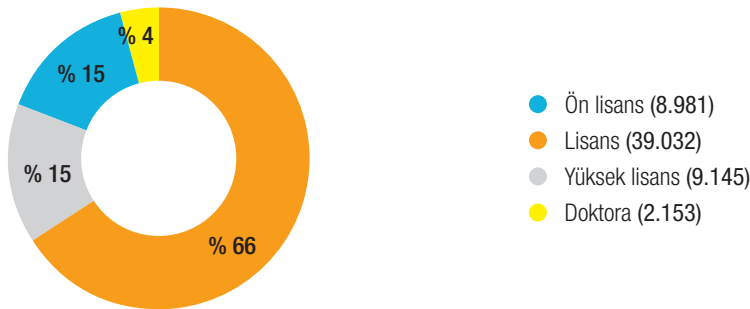
öğrenci kaydetmeleri teşvik edilerek, yükseköğretim sistemimiz dünyada ve özellikle de bölgesinde çekim merkezi olmaya devam etmesi ve üniversitelerimiz uluslararası rekabette geri kalmamaları hedeflenmiştir.

YÖK'ün yükseköğretimde hedef odaklı uluslararasılaşma politikası bağlamında takip ettiği stratejiler ve belirlediği hedefler doğrultusunda Türkiye'deki uluslararası öğrenci sayısı son yıllarda çok büyük bir artış göstermiştir. Dünyanın en büyük 10 ekonomisi arasında yer almayı kendisine hedef olarak belirleyen Türkiye, bu hedefine ilk olarak yükseköğretim alanında ulaşmıştır. Bu büyük sıçramanın altında YÖK'ün ciddi planlamaları ve süreç yönetimi bulunmaktadır.

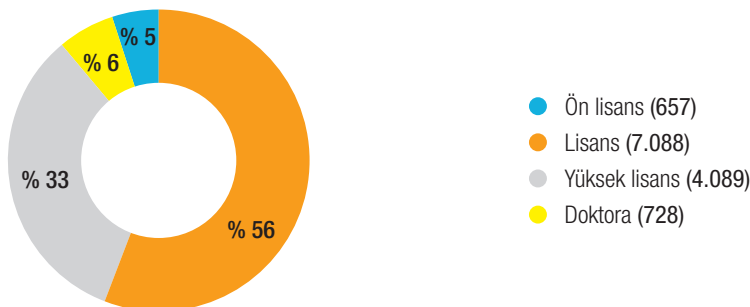
Grafik 3. Öğrenim Düzeylerine Göre Uluslararası Öğrenci Sayıları (Kasım 2020)

Grafik 4. Yeni Kayıt Olan Uluslararası Öğrenci Sayıları (2019-2020)

Grafik 5. Mezun Olan Uluslararası Öğrenci Sayıları (2018-2019)

Tablo 5. Uluslararası Öğrencilerin Üniversitelerine Göre Sayıları (İlk 20 Üniversite, 2019-2020)

ÜNİVERSİTE	E	K	T
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	6.641	4.184	10.825
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ	6.476	1.987	9.450
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ	4.244	3.666	8.504
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ	3.179	2.071	5.250
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ	2.985	1.866	4.851
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ	3.031	1.675	4.706
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ	2.829	1.622	4.451
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ	2.200	1.913	4.113
ALTINBAŞ ÜNİVERSİTESİ	2.796	1.170	3.966
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ	1.871	1.787	3.658
ANKARA ÜNİVERSİTESİ	2.108	1.485	3.593
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ	2.288	1.201	3.489
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ	1.876	1.383	3.259
İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	1.653	1.502	3.155
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ	2.097	685	2.782
MARMARA ÜNİVERSİTESİ	1.705	1.071	2.776
HARRAN ÜNİVERSİTESİ	1.506	1.217	2.723
KÜTAHYA DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ	1.962	668	2.630
MERSİN ÜNİVERSİTESİ	1.529	1.092	2.621
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ	1.579	944	2.523

Tablo 6. Şehirlere Göre Uluslararası Öğrenci Sayıları, İlk 20 Şehir, 2019-2020

ŞEHİR ADI	TOPLAM ÖĞRENCİ SAYISI	ŞEHİR ADI	TOPLAM ÖĞRENCİ SAYISI
İSTANBUL	60.593	EDİRNE	3.658
ANKARA	13.002	GAZİANTEP	3.521
ESKİŞEHİR	12.406	ANTALYA	3.339
KARABÜK	8.462	KASTAMONU	2.782
BURSA	5.459	MERSİN	2.743
SAKARYA	4.841	KAYSERİ	2.728
İZMİR	4.707	ŞANLIURFA	2.723
SAMSUN	4.622	KÜTAHYA	2.696
ERZURUM	4.235	UŞAK	2.350
KONYA	3.996	ZONGULDAK	2.151

► Uluslararası Öğretim Elemanları

Uluslararası öğrencilerin yanı sıra yükseköğretim sistemlerinin uluslararasılaşmasında başat faktörlerden biri olan uluslararası akademisyenlerin sayıları da önemli bir yere sahiptir. YÖK tarafından uluslararası öğrenci sayısının artması temel amaç olmakla birlikte öğrenci ve öğretim elemanın uluslararası hareketliliği de desteklenmiştir.

2019/2020 akademik yılında Türkiye’de çeşitli üniversiteler bünyesinde farklı unvanlarla görev yapan uluslararası akademisyenlerin unvanlarına göre dağılımları ile öğretim elemanlarının en çok geldiği ülkeler listesi aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 7. Uluslararası Öğretim Elemanı Sayıları (2019-2020)

Yıl	Profesör	Doçent	Dr. Öğr. Üye.	Öğr. Gör.	Arş. Gör.	Toplam
2019-2020	216	210	863	1.868	168	3.325

Yeni YÖK, yükseköğretimde kalite çitasını yükseltmek, ülkenin kalkınma hedefleri doğrultusunda ihtiyaç duyulan nitelikli bilgi üretimini gerçekleştirmek ve nitelikli insan gücü yetiştirmek için eğitim ve öğretim süreçlerinde kendilerinden istifade edilecek yabancı uyruklu

öğretim elemanı istihdam şartlarını eğitimde kaliteyi gözeten bir bakış açısıyla güncellemiştir. Daha nitelikli uluslararası öğretim elemanı istihdamı için düzenlemeler yapılmış, bu kapsamda hazırlanan usul ve esaslar Ocak 2020'den itibaren geçerli olmak üzere yeniden belirlenmiş, "Yabancı Uyruklu Öğretim Elemanı İstihdamıyla İlgili Usul ve Esaslar" genelgesi üniversitelere gönderilmiştir.

Usul ve esaslarda yapılan iyileştirmeler, uluslararası öğretim elemanlarının istihdamı için akademik başarı ve tecrübe şartını ile ilgili yeni kriterler getirirken aynı zamanda yapılan düzenlemeler ile araştırma odaklı üstün nitelikli uluslararası bilim insanlarının istihdam edilmesini de teşvik etmektedir.

Tablo 8. 2019-2020 Yılı Yabancı Uyruklu Akademisyenlerin Ülkelerine Göre Sayıları (İlk 10)

	ÜLKE	Profesör	Doçent	Dr. Öğr. Üye.	Öğr. Gör.	Arş. Gör.	Toplam
1	İran	7	9	167	168	14	365
2	ABD	11	12	63	254	3	343
3	Suriye	10	14	102	190	2	318
4	Azerbaycan	55	30	51	77	74	287
5	Almanya	12	13	34	100	12	171
6	Birleşik Krallık	10	7	25	137	-	179
7	Mısır	8	5	36	78	-	127
8	KKTC	15	19	21	38	23	116
9	Rusya	10	8	12	58	1	89
10	Yunanistan	3	9	21	28	7	68

► Bologna Süreci

Avrupa'da birbiri ile tam uyumlu bir yükseköğretim alanı oluşturmak amacı ile başlatılan Bologna Süreci, Avrupa yükseköğretim alanının yeniden yapılandırılmasıyla ilgili olarak 1999 yılında İtalya'nın Bologna şehrinde düzenlenen toplantı sonunda 29 Avrupa ülkesinin yükseköğretimden sorumlu bakanlarının imzaladığı "bildirge" ile başlamıştır. Türkiye Bologna Sürecine 2001 yılında dahil olmuştur. Bologna sürecine üye 47 ülke bulunmaktadır. Bologna sürecinin, sürece üye olmayan ülkelerin de yükseköğretim sistemlerinde etkileri gözükmektedir. Süreç Avrupa yükseköğretiminin uluslararasılaşması için bir vizyon ve yol haritası oluşturmaktadır.

Yükseköğretim sistemimiz; 2001 yılında dahil olduğu Bologna Süreci dolayısıyla Avrupa Yükseköğretim Alanının bir parçası olarak, sürece uyum sağlama yolunda Avrupa Komisyonunun eğitim programlarına tam katılım kabiliyeti göstererek, değişim programlarından farklı düzeylerde faydalanarak, ortak araştırma projeleri ve ortak diploma programlarını teşvik ederek ve her yıl uluslararası öğrenci ve öğretim elemanı sayılarını önemli oranda artırarak bugüne kadar uluslararasılaşma kapsamında olumlu bir tecrübe biriktirmiştir.

Bologna Sürecinin temel hedeflerinin ilk altısı arasında birbiriyle karşılaştırılabilir yükseköğretim derecelerinin oluşturulması, bu karşılaştırmanın yapılabilmesi için alınan eğitimin içeriğini özetleyen “Diploma Eki”nin verilmesi, lisans ve lisansüstü öğrenciler için iki basamaklı ortak bir derece sisteminin oluşturulması, Avrupa Kredi Transfer Sistemi (European Credit Transfer and Accumulation System-ECTS)’nin uygulanması ve benimsenmesi, öğrencilerin ve öğretim elemanlarının hareketliliğinin sağlanması, yükseköğretimde kalite güvence sistemleri ağının oluşturulması, bu ağın yaygınlaştırılması ve yükseköğretimde Avrupa boyutunun geliştirilmesi yer almıştır. Daha sonra Prag toplantısında Bologna Sürecine yaşam boyu öğrenimin teşvik edilmesi, öğrencilerin ve yükseköğretim kurumlarının sürece aktif katılımının sağlanması, Avrupa Yükseköğretim Alanı’nın cazip hale getirilmesi olmak üzere üç yeni hedef daha eklenmiştir.

Berlin’de 2003 yılında Sorbonne, Bologna ve Prag’da belirlenen dokuz eylem başlığına ek olarak Bologna Süreci’ne, “Avrupa Araştırma Alanı (European Research Area, ERA) ile Avrupa Yükseköğretim Alanı (European Higher Education Area, EHEA) arasında bir sinerji kurmak ve Doktora çalışmaları” konulu 10’uncu hedefi eklemiştir. Sonrasında Avrupa Birliği ülkelerinin yükseköğretimdeki farklılıklarının uyumlaştırılabilmesi, ortak bir AYA’nın oluşturulabilmesi ve daha etkin işleyebilmesi için kalite güvencesi, öğrenci ve öğretim görevlilerinin hareketliliği, Ulusal Yeterlikler Çerçevesi uygulamaları gibi hususlarda Bergen (2005), Londra’da (2007), Leuven’de (2009), Budapeşte-Viyana (2010), Bükreş (2012), Erivan (2015) devam eden bir dizi bildirgeler yayınlanmıştır.

Türkiye Bologna sürecine katıldığı günden itibaren bu süreçle amaçlanan hedefleri gerçekleştirmek için saba sarf etmiş ve sürece tam uyum göstermiştir. Bunun Türk yükseköğretim sisteminin uluslararasılaşmasına olan pozitif etkisi, özellikle Erasmus ve Erasmus+ programları çerçevesinde Avrupa ülkelerinden ülkemize yoğun öğrenci akışında görülmüştür.

Mayıs 2018’de Fransa’da düzenlenen Avrupa Yükseköğretim Alanı Bakanlar Zirvesinde açıklanan Bologna Karnelerinde Türkiye, derece sistemlerinin geliştirilmesi ana başlığı altında yer alan “Yeterlilikler Çerçevesi”, “Avrupa Kredi Transfer Sistemi” ve “Diploma Eki” konularında 5 üzerinden 5 tam puan almıştır. Avrupa Yükseköğretim Alanı (AYA) 2018 yılı ülke karnemizde ciddi bir iyileşme sağlanmıştır. Türkiye, Bologna sürecinin belirlediği kazanımlar anlamında pek çok Avrupa ülkesinin önünde olduğunu göstermiştir.

Kasım 2020’de ise “Avrupa Yükseköğretim Alanı Roma 2020 Bakanlar Konferansı,” gerçekleştirilmiştir. Konferansta ilan edilen “Avrupa Yükseköğretim Alanı 2020: Bologna Süreci Uygulama Raporu”na göre Türk yükseköğretim sistemi son yıllarda büyük bir ivme kazanarak birçok alanda öne çıkmayı başarmıştır. 2020 yılı Bologna Süreci Uygulama Raporu’na göre “Dış Kalite Güvencesi ile AKTS Sisteminin Uygulanmasının İzlenmesi”, “Diploma Eki Uygulanma Düzeyi”, “Ulusal Yeterlilikler Çerçvelerinin Uygulanma Düzeyi”, “EQAR’a Kayıtlı Ajansların Sınır Ötesi Kalite Güvencesine Açıklık Düzeyi” ve “Akademik Hedefler İçin Otomatik Tanıma Düzeyi” başlıklı beş alanda Türk yükseköğretim sistemi tam puan almıştır. Rapora göre Türkiye’nin “Dış Kalite Güvence Sistemi’nde Öğrenci Katılım Düzeyi” ve “Dış Kalite Güvencesinde Uluslararası Katılım Düzeyi” ile “Non-formal ve Informal Önceki Öğrenmenin Tanınması” başlıklı alanlarında karne notu 2018 yılına göre gelişme göstermiş ve 5 üzerinden 4’e yükselmiştir. 2020 yılı Bologna Süreci Uygulama Raporu’ndaki tespitler Türk yükseköğretiminin son yıllarda büyük bir gelişme gösterdiğine işaret etmektedir. Bu sonuç Bologna sürecinin bakanlar zirvesinde de tescillenmiş ve Türk yükseköğretimi birçok alanda öne çıkmayı başarmıştır.

DEĞİŞİM PROGRAMLARI

Türk yükseköğretim sisteminin uluslararasılaşmaya yönelik hedef ve politikaları kapsamında 2013-2014 eğitim öğretim yılında başlatılan Mevlana Değişim Programı 2013 yılında bu yana uluslararasılaşmanın önemli bileşenlerindedir. Yeni YÖK, 2016-2017 akademik yılından itibaren geçerli olmak üzere Mevlana Değişim Programında yeni bir format geliştirerek üniversitelerin yurt dışındaki üniversitelerle ülkemizin öncelikli alanlarında proje odaklı işbirliklerini destekleme yoluna gitmiştir.

Böylece Mevlana Değişim Programı yeniden yapılandırılarak, 2016/17 akademik yılından itibaren geçerli olmak üzere, “ Proje Tabanlı Uluslararası Değişim Programı başlatılmıştır.

► Mevlana Değişim Programları

Yurtiçinde eğitim veren yükseköğretim kurumları ile yurtdışında eğitim veren yükseköğretim kurumları arasında öğrenci ve öğretim elemanı değişimini mümkün kılan bir program olan ve tüm finansmanı YÖK tarafından sağlanan Mevlana Değişim Programı 2013 yılından bu yana uluslararasılaşmada önemli bir araç olmuştur.

Tablo 9. Mevlana Değişim Programı Kapsamında Yıllara Göre Değişim Sayıları (2013-2020)

Yıl	Gelen Öğrenci	Giden Öğrenci	Gelen Akademisyen	Giden Akademisyen	Toplam
2013-2014	319	126	128	320	893
2014-2015	645	269	410	777	2101
2015-2016	554	269	142	-	965
2016-2017	243	367	156	-	766
2017-2018	346	295	72	-	713
2018-2019	415	596	284	-	1295
2019-2020	549	185	266	-	1000
Genel Toplam	3.071	2.107	1.458	1.097	7.733

2013 yılından beri 82 farklı ülkeden yükseköğretim kurumları ile ülkemiz yükseköğretim kurumları arasında 3 bine yakın protokol imzalanmıştır. Bu protokoller çerçevesinde, 5 binden

fazla öğrenci, 3 bine yakın öğretim elemanı, finansmanı hükümetimizce YÖK Başkanlığına tahsis edilen kaynaklarla sağlanarak değişime dahil edilmiştir. Program kapsamında 7 yılda gerçekleşen değişim sayıları aşağıda yer alan tabloda sunulmuştur. Son 6 yılda, 37 ülke ile imzalanan 52 İşbirliği Protokolü ile Balkanlar'dan Afrika'ya, Uzak Doğu'dan Avrupa'ya geniş çaplı bir uluslararasılaşma faaliyeti sürdürülmüştür. Program kapsamındaki tüm organizasyon ve çalışmalar, üniversitelerde kurulmuş olan Mevlana Değişim Programı Kurum Koordinasyon Ofisleri ve ilgili yükseköğretim kurumu tarafından bu ofislerde görevlendirilen koordinatörler üzerinden yürütülmektedir.

Değişim programı kapsamında dünyanın farklı coğrafyalarından Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarına gelen öğretim elemanlarına YÖK tarafından ulaşım ve aylık yaşam desteği verilmektedir.

► Ülke Odaklı Mevlana Değişim Programı

Ülke Odaklı Mevlana Değişim Programı, Yükseköğretim Kurulu'nun stratejik işbirliğine yönelik olarak protokol, mutabakat zaptı veya anlaşma imzalamış olduğu ülkelere özgü uygulamaya konan ve herhangi bir alan sınırlaması olmaksızın değişim gerçekleştirilmesini öngören bir programdır. 2016 yılı itibari ile bu program kapsamındaki ülkeler Tablo 9'da yer almaktadır.

Tablo 10. Ülke Odaklı Mevlana Değişim Programı Ülke Listesi

	ÜLKE ADI		ÜLKE ADI
1	Arnavutluk	12	Makedonya
2	Azerbaycan	13	Malezya
3	Cezayir	14	Malta
4	Cibuti	15	Romanya
5	Fas	16	Sudan
6	İngiltere	17	Suudi Arabistan
7	İran	18	Tunus
8	Kazakistan	19	Türkmenistan
9	Kırgızistan	20	Umman
10	Kosova	21	Yemen
11	Libya		

► Alan Odaklı Mevlana Değişim Programı

Alan Odaklı Mevlana Değişim Programı ise ülkemiz yükseköğretim alanının uluslararasılaşmaya yönelik hedef ve politikaları çerçevesinde stratejik öneme sahip olduğu düşünülen ülkelerle, belirli alanlarda yapılacak işbirliklerinin destekleneceği bir program olarak biçimlendirilmiştir.

► Proje Tabanlı Uluslararası Değişim Programı

Ülkemiz yükseköğretim sisteminin uluslararasılaşmaya yönelik hedef ve politikaları kapsamında mevcut programlar yeniden değerlendirilerek Mevlana Değişim Programı yeniden yapılandırılmış ve 2016/17 akademik yılından itibaren geçerli olmak üzere, “ülke odaklı” ve “alan odaklı” olarak iki kategoride yürütülmeye başlanması yanı sıra, yeni bir destek programı olarak *Proje Tabanlı Uluslararası Değişim Programı* da uygulamaya konmuştur.

Yeni YÖK, Mevlana Değişim Programında yeni bir format geliştirerek üniversitelerin yurt dışındaki üniversitelerle ülkemizin öncelikli alanlarında proje odaklı işbirliklerini destekleme yoluna gitmiştir. Bu proje, Türk yükseköğretiminin uluslararasılaşmasına yönelik atılan bir başka önemli adımdır. Proje tabanlı Uluslararası Değişim Programı ile Türk yükseköğretiminde ilk kez akademisyenlerin uluslararası projeleri desteklenmeye başlamıştır. Böylece 2016-2017 döneminden itibaren bu program “ülke odaklı”, “alan odaklı” ve “proje tabanlı” olmak üzere üç kategoride yürütülmeye başlanmıştır. Yapılan bu düzenlemelerle, üniversitelerimizin yabancı üniversitelerle proje odaklı işbirlikleri destekleme yoluna gidilmiştir. Proje kapsamında sağlık ve moleküler-hücre sel mühendislik, sürdürülebilir çevre yönetimi teknolojileri, ekosistemler ve sürdürülebilir yapıllı çevre, malzeme bilimi ve mühendisliği, bulut teknolojileri, nesnelerin interneti, sosyal ağlar, büyük veri, enerji teknolojileri, gıda teknolojileri, havacılık ve uzay gibi kalkınmada öncelikli alanlarımızda araştırma kapasitemizin artırılması, uluslararası iş birliklerinin geliştirilmesi, uluslararasılaşma süreçlerine katkı ile yurt dışındaki üniversitelerle öğrenci ve öğretim elemanı değişimi başarı ile sürdürülmektedir.

36 ülkenin üniversiteleri ile üniversitelerimiz arasında yürütülen 94 ortak bilimsel projeye, bu program kapsamında öğrenci ve akademik personel değişimi için destek sağlanmıştır. 134’ü gelen olmak üzere 304 öğrenci, 192’si gelen olmak üzere 436 öğretim elemanı değişimi desteklenmiştir. Genel toplamda ise; 740 öğrenci ve öğretim elemanı değişimi desteklenmiştir. Destekler, ülkelerin sosyo-ekonomik düzeylerine göre farklılık göstermektedir.

Yurt içi yükseköğretim kurumlarında görev yapan öğretim elemanları sadece Proje Tabanlı Uluslararası Değişim Programına katılabilirken, yurtdışında görev yapan öğretim elemanları ise hem Ülke Odaklı/Alan Odaklı Mevlana Değişim Programına, hem de Proje Tabanlı Uluslararası Değişim Programına katılabilmektedirler.

► Erasmus+ Programı

Erasmus Programı, Avrupa Birliği (AB) tarafından 1987 yılında başlatılan bir öğrenci değişim programıdır. Program adını, Hollandalı filozof Desiderius Erasmus'tan almıştır. Aynı zamanda ERASMUS, "European Region Action Scheme for the Mobility of University Students (Üniversite Öğrencilerinin Hareketliliği için Avrupa Topluluğu Eylem Programı)" kelimelerinin baş harflerinden oluşturulmuş bir kısaltmadır.

Erasmus Programı, Haziran 1987'de öğrenci hareketliliğini desteklemek amacıyla bağımsız olarak yönetilen bir Avrupa Birliği programı olarak onaylanmış ve o dönemden bu zaman kadar program bir dizi önemli değişikliğe uğramıştır. 1995 yılında Erasmus, Avrupa Komisyonu tarafından kurulan çerçeve eğitim programı olan Socrates Programının bir parçası haline gelmiş ve etkinlik yelpazesi, yükseköğretim personelinin hareketliliği ve üniversiteler arasındaki uluslararası işbirliğini içerecek şekilde yavaş yavaş genişletilmiştir. Bununla birlikte, öğrenci hareketliliği programın merkezini oluşturmaya ve AB'nin en tanınmış eğitim programı olmaya devam etmiştir. Program, 2007-2013 yılları arasında uygulanmak üzere kabul edilmiş olan Hayat Boyu Öğrenme Programına dâhil edilmiştir.-

Mevcut durumda Erasmus+ Programı, 28 AB üyesi ülke ile AB üyesi olmayan 5 program ülkesini (Norveç, İzlanda, Lihtenştayn, Makedonya ve Türkiye) ve bu ülkelerdeki üniversitelerin %90'ını kapsamaktadır. Her yıl 200.000'den fazla öğrenci Program aracılığıyla başka bir ülkeye gitmektedir. 1987'deki tanıtımından bu yana, 3,5 milyon civarında öğrenci Erasmus hareketliliği gerçekleştirmiştir.

Erasmus+ Programı, eğitim, gençlik ve spor alanlarında yeni ihtiyaçlara yönelik Avrupa 2020 Stratejisi hedeflerine uygun olarak farklı sektörler arasında işbirliğini teşvik eden daha etkili araçlar sunmayı amaçlamaktadır. Yükseköğretim alanına özel olarak ise, yükseköğretimde kaliteyi artırmayı, yükseköğretim kurumlarının birbirleri ve iş dünyası ile işbirliğini güçlendirmeyi amaçlamaktadır.

Öğrenme Hareketliliği ile yükseköğretim öğrenci ve personelinin yeterliliklerinin geliştirilmesi ve bu kişilere yurt dışında mesleki gelişim fırsatları sunulması hedeflenmektedir. Bu kapsamda aşağıdaki faaliyetler desteklenmektedir:

► Öğrenci Hareketliliği:

Üniversite öğrencilerinin, üniversitesinin bulunduğu ülke dışındaki bir yükseköğretim kurumunda en az 3 ay süreyle öğrenim görmeleri veya herhangi bir kurum/kuruluştta en az 2 ay süreyle staj yapmalarınıdır. Erasmus Programı, daha önce üzerinde anlaşmaya varılan şartlara uyulduğu sürece, geri döndüğu zaman öğrencinin yurt dışında geçirdiği döneminin, üniversitesi tarafından tanınmasını sağlamaktadır. Programın ana özelliklerinden biri, öğrencilerin ziyaret ettiği üniversiteye ekstra öğrenim harcı ödememesidir. Öğrenciler ayrıca yurt dışında yaşamının ek masraflarını karşılamak için bir Erasmus hibe başvurusunda bulunabilmektedir. Engelli öğrenciler olağandışı giderlerini karşılamak için ek bir hibe desteği için başvuruda bulunabilmektedirler.

► Personel Hareketliliği:

Yükseköğretim kurumlarının akademik ve idari tüm personelinin farklı bir Program ülkesindeki bir kuruluştaki mesleki gelişimlerine yönelik bir kursa/eğitime katılmaları ya da işbaşı eğitimi/izleme yapmaları veya bir yükseköğretim kurumunda ders vermeleridir.

Öğrenci ve Personel Hareketliliği dışında Yükseköğretim Alanında Erasmus+ Programı, kurumsal, yerel, bölgesel, ulusal veya uluslararası düzeyde yenilikçi uygulamaların geliştirilmesi, transfer edilmesi ve/veya uygulanması amacıyla, Program üyesi ülkelerin eğitim kurumları arasında stratejik ortaklık projelerini desteklemektedir.

Erasmus+ Programı ayrıca yükseköğretim kurumlarına ve bu kurumların öğrenci ve personeline yönelik olarak Erasmus Mundus Ortak Yüksek Lisans Dereceleri, Bilgi Ortaklıkları projeleri, Yükseköğretim Alanında Kapasite Geliştirme projeleri, Jean Monnet faaliyetleri ve Yüksek Lisans Öğrencileri için Kredi Desteği gibi proje ve destek türlerini de içermektedir.

Türkiye 1999 Helsinki Zirvesinde Avrupa Birliğine adaylık sürecinin başlaması ile AB Topluluk Programlarından yararlanmaya başlamıştır. Çeşitli çalışmalardan sonra Çerçeve Anlaşmayı onaylayan 4763 sayılı Kanun da TBMM tarafından görüşülerek uygun bulunmuş ve 28 Haziran 2002 tarihli Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Anlaşmanın içeriği, 1 Eylül 2002 tarihli Resmi Gazetede yayınlanmıştır.

Erasmus+ Programı, programa dâhil ülkelerde kurulan ulusal ajanslar vasıtasıyla yürütülmektedir. Türkiye’de “Ulusal Ajans” görevini üstlenmek üzere Ocak 2002 tarihinde Bakanlar Kurulu Kararı ile Devlet Planlama Teşkilatı bünyesinde Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Dairesi kurulmuştur.

Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı (Türkiye Ulusal Ajansı) ise, 6 Ağustos 2003 tarihli, 25191 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 540 sayılı Devlet Planlama Teşkilatı Kuruluş ve Görevleri Hakkında KHK’da Değişiklik Yapılması Hakkında 4968 sayılı Kanunla tüzel kişiliği haiz, idarî ve malî özerkliğe sahip bir kuruluş olarak kurulmuştur. Başkanlık 2011 yılında Avrupa Birliği Bakanlığının ilgili kuruluşu olmuştur.

Türkiye’de 2003 yılında hazırlık dönemi kapsamında 15 üniversitenin katılımı ile sınırlı hareketlilik faaliyetini kapsayan pilot uygulamalar yürütülmüştür.

1 Nisan 2004 tarihinde ise Türkiye AB Eğitim ve Gençlik Programlarının tam üyesi haline gelmiştir. 2004 yılında öğrenci ve personel hareketlilik faaliyetleri, Erasmus Üniversite Beyannamesine sahip 65 kurumun katılımıyla yürütülmüştür. Dönemin yükseköğretim alanındaki topluluk programı olan Socrates Programı ülkemizde 2006 yılına kadar uygulanmıştır.

2007-2013 dönemi boyunca Hayatboyu Öğrenme Programı, Türkiye’de başarıyla yürütülmüştür. 2014-2020 yıllarını kapsayan yeni program Erasmus+ Programı da ülkemizde Türkiye Ulusal Ajansı tarafından yürütülmeye devam etmektedir.

Avrupa Yükseköğretim Alanı’nın bir parçası olan Türk Yükseköğretimi, Erasmus Değişim Programının en etkin ve aktif uygulayıcılarından biridir. Öğrenci, öğretim elemanı, staj ve

idari personel hareketliliğinin gerçekleştirildiği Erasmus Değişim Programı kapsamında 2004 yılından bu yana 65 bini aşkın öğrenci eğitim için ülkemize gelmiş, 180 bine yakın öğrencimiz ise ülkemizden Avrupa Birliği'ne üye ülkelere giderek eğitimlerine bir veya iki dönem yurtdışında devam etmişlerdir. Öğrenci ve Personel hareketliliğine ilişkin veriler aşağıda yer almaktadır.

Tablo 11. Erasmus+ Programı Türkiye Öğrenci ve Öğretim Elemanı Değişim Verileri (2004-2020)

Çağrı Yılları	Giden Öğrenci	Giden Personel	Gelen Öğrenci	Gelen Personel
2004	1.142	339	299	218
2005	2.852	581	828	440
2006	4.438	1.378	1.321	666
2007	7.119	1.904	1.982	931
2008	7.794	1.595	2.658	1.184
2009	8.758	1.740	3.336	1.321
2010	10.095	2.159	4.288	1.649
2011	11.826	2.639	5.651	1.949
2012	14.412	4.572	6.145	2.349
2013	15.084	5.851	7.403	2.890
2014	14.707	2.743	7.949	2.206
2015	16.215	2.762	7.479	1.523
2016	17.019	3.330	3.564	1.199
2017	17.972	3.228	3.523	1.959
2018	17.463	3.076	4.575	2.293
2019	12.408	717	4.018	849
2020	380	3	335	10
TOPLAM	179.684	38.617	65.354	23.636

(2018 ve 2019 çağrısı projelerinin bir kısmının hareketliliklerinin sisteme girişi sürmekte olduğundan henüz son halini almamıştır. 2020 çağrısı projelerinin yararlanıcı üniversitelerce hareketlilik girişleri henüz yeni başlamıştır. Erasmus+ dönemi için olan sayılara KA103-Yükseköğretim Program Ülkeleri Arasında Hareketlilik ve KA107-Yükseköğretim Program Ülkeleriyle Ortak Ülkeler Arasında Hareketlilik faaliyetleri dahildir. Bilgiler Ekim 2020 itibarıyla geçerlidir. 2020 yılına ait hareketlilik sayılarının azlığı Covid-19 küresel salgınından kaynaklanmaktadır.)

Tablo 12. Erasmus+ Dönemi Ülkemizden En Çok Erasmus Öğrencisi Giden 10 Ülke

	ÜLKE ADI	GİDEN ÖĞRENCİ SAYILARI		ÜLKE ADI	GİDEN ÖĞRENCİ SAYILARI
1	POLONYA	24084	6	PORTEKİZ	4070
2	ALMANYA	15472	7	FRANSA	3719
3	İTALYA	7325	8	HOLLANDA	3582
4	İSPANYA	6646	9	ROMANYA	3402
5	ÇEK CUMHURİYETİ	4897	10	LİTVANYA	3367

Tablo 13. Erasmus+ Dönemi Ülkemize En Çok Erasmus Öğrencisi Gelen 10 Ülke

	ÜLKE ADI	GELEN ÖĞRENCİ SAYILARI		ÜLKE ADI	GELEN ÖĞRENCİ SAYILARI
1	ALMANYA	9502	6	İTALYA	1530
2	FRANSA	3229	7	İSPANYA	1195
3	ROMANYA	2072	8	LİTVANYA	1100
4	HOLLANDA	1924	9	BELÇİKA	863
5	POLONYA	1920	10	ÇEK CUMHURİYETİ	835

Veriler, Ekim 2020 itibarıyla Erasmus+ dönemi Erasmus hareketliliklerinin tamamından oluşturulmuştur.

► Pakistan-Türkiye Çağrılı Proje Tabanlı Uluslararası Değişim Programı

2017 yılında başlatılan bu program, yükseköğretim sistemimizin uluslararasılaşmasına katkıda bulunan bir Türkiye ve Pakistan işbirliği girişimidir. Şimdiye kadar 15 Türk devlet üniversitesinden toplam 24 proje onaylanmıştır. Toplamda 139 öğrenci ve öğretim elemanı burslandırılmış, öğretim elemanı ve öğrenci değişimi gerçekleşmiştir.

İSLAM DÜNYASI YÜKSEKÖĞRETİM KONGRESİ

Yükseköğretim Kurulu Sayın Cumhurbaşkanımızın himayelerinde **İslam Dünyası Yükseköğretim Alanının Oluşturulması** temalı, 26-27 Temmuz 2017 tarihinde Ankara'da 38 ülkeden (Afganistan, Arnavutluk, Azerbaycan, Bangladeş, Bosna Hersek, Bulgaristan, Cezayir, Cıbuti, Çad, Endonezya, Filipinler, Filistin, Hindistan, Irak, Kuzey Irak, İran, Katar, Kazakistan, Kırgızistan, Komorlar, Kosova, Kuveyt, Libya, Lübnan, Makedonya, Malezya, Mali, Nijer, Pakistan, Suudi Arabistan, Senegal, Sırbistan, Somali, Sudan, Tacikistan, Tunus, Uganda, Ürdün) 334 rektörün katılımı ile gerçekleştirilen uluslararası bir konferans düzenlenmiştir. Konferans sonucunda **Ankara Bildirgesi-2017** yayınlanmıştır.

Türk yükseköğretim sisteminin dahil olduğu Avrupa Yükseköğretim Sistemi ile çalışmalar devam ederken, Sayın Cumhurbaşkanımızın himayelerinde Yeni YÖK'ün düzenlediği bu konferans ile İslam dünyası yükseköğretim alanı inşası doğrultusunda yoğun bir çalışma gerçekleştirilmiştir.

► Ankara Bildirgesi-2017

“İslam dünyası ülkeleri arasında bir yükseköğretim alanı inşası İslam coğrafyasında her alanda işbirliğini destekleyecek önemli bir adımdır. İslam ülkeleri gelişim süreçlerini teknolojik ve bilimsel alanda daha yetkin; ülkelerin toplumsal sorunlarına çözüm bulabilen akademik yapılar ile desteklemek zorundadır. Bu süreç, ülkelerin bilgilerini ve birikimlerini paylaşmaları, ortak hareket etmeleri ile çok daha verimli biçimde işleyebilir.

26-27 Temmuz 2017 tarihlerinde 37 ülkeden 334 katılımcı ile gerçekleştirilen “İslam Dünyası Yükseköğretim Alanının Oluşturulması” temalı Rektörler Forumu, somut adımlarla üniversiteler arası işbirliği süreçlerini desteklemeyi hedeflemiştir.

Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan’ın himayelerinde gerçekleşen toplantımızın kabul merasiminde İslam dünyası ülkeleri arasında bir yükseköğretim alanı inşası İslam ülkelerinde kalkınma, toplumsal refah, teknolojik ve bilimsel gelişme için birlikte hareket etmenin önemi vurgulanmıştır. Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından medeniyet coğrafyamızdaki yükseköğretim sorunlarının tartışıldığı ve yeni işbirliği imkânlarının geliştirildiği bir sürece kaynaklık edecek olan Forumun, İslam medeniyetinin özünün kardeşlik ve dayanışma olduğu hatırlatılmak suretiyle, bir ortak çalışma platformu olması gerektiğinin altı çizilmiştir.

Cumhurbaşkanlığı Külliyesi, Temmuz 2017

Hâlihazırda İslam dünyasında var olan yükseköğretim sistemlerinin birbirinden farklı işleyiş ve mevzuatlara sahip olması dolayısıyla birbirlerine entegre olamamasının birçok alanda kaynak israfına yol açtığına dikkat çekilmiştir.

Farklı düzeylerde gerçekleşecek işbirliği ve ortaklıkların daha önceki tecrübeleri de dikkate alarak daha güçlü bir İslam dünyasına kaynaklık edeceği şüphesizdir. Tüm İslam ülkelerinin insan kaynağı gücü dikkate alındığında bu kaynağın şekillendirilmesinde taklit programların ötesine geçilmesinin gereği son derece açıktır.

Öğrenci ve öğretim üyesi hareketliliğinin her düzeyinde, ortak programlarda ve tanınma konusunda yeterlilik çerçevesinde uzlaş, bu uzlaşının yeknesaklığı ve uygunluğu ve en önemlisi müşterek bir bakış açısı gerekmektedir. Ortak bir kalite güvencesi sistemi bu süreç için merkezi önemdedir ve bilimsel çıktılarında daha iyiyi arayan sürecin teminatıdır. İslam ülkeleri arasında daha önce yükseköğretim alanında işbirliğini desteklemeye yönelik toplantılar gerçekleşmiştir. Rektörler Forumları bunlar arasında rektör düzeyinde işbirliğini sağlayan toplantılar olarak önemlidir. Daha önceki Rektörler Forumları işbirliği yapmak için bir imkân sağlamıştır. Temel hedef kaynaklarımızı bir araya getirmek, burslar sağlamak ve hareketlilik ile işbirliği süreçlerine destek vermek, akademik araştırma ve mükemmeliyet merkezleri kurmaktır. Daha önce gerçekleşen forumlar akademisyenler arasında dostluklar oluşması, ilişkilerin güçlendirilmesi ve kurumlar arasındaki iletişim başlıklarında olumlu gelişmeler sağlamıştır.

Yükseköğretim alanında atılacak adımlar bağımsız ve güçlü bir İslam dünyası için önemlidir. Hedeflerimiz için kendimize güvenerek bilgi ve bilim temelli hareket etmeliyiz. Karşımızdaki karmaşık ve kapsamlı sorunlar için hızlı ve yenilikçi çözümler üretmeliyiz. Bu kapsamda da geliştirilecek işbirlikleri, hızlı ve verimli adımlar atılmasına yol açacaktır.”

İki gün boyunca etkileşimli panel oturumları yöntemi ile gerçekleştirilen Forumun sonuçları şu şekildedir:

- İslam dünyasında yükseköğretime ilişkin net bir vizyon geliştirilmesi gerekmektedir. Ortak bir yeterlilikler çerçevesi ve kalite güvence sisteminin inşası yalnızca teknik bir konu değildir. İçerisinde hem evrensel değerleri hem de yerel değerleri barındırmalıdır. Evrensel değerler korunarak İslam dünyasının ortak değerlerini dikkate alan bir üst çerçevenin oluşturulması mümkündür. İslam dünyası bu çalışma alanında kendi kavramlarını belirlemeli ve eğitimin insani bir girişim olduğunu unutmadan hareket etmelidir.
- İslam ülkeleri farklı eğitim sistemleri ve yeterlilikler çerçevesine sahiptir. Temel olarak ülkelerin ulusal önceliklerine uygun bir şekilde yükseköğretim için bir üst yeterlilikler çerçevesi geliştirilmeli ve bu yeterliliklerin İslam ülkeleri yükseköğretim alanının temelini oluşturacak biçimde asgari müşterekler ve asgari ölçütler tespit edilmelidir.
- Bu süreçte ortak yeterlilikler çerçevesinin farklı paydaşlarının katkısı ve özellikle karar alma yetkisine sahip kurumsal birimlerin desteği ile hareket edilmesi gerekmektedir.

- Oluşturulacak olan üst yeterlilikler çerçevesi ile ilişkili biçimde yükseköğretim kalite güvence standart ve ilkeleri oluşturulmalıdır. Bu standart ve ilkeler aynı zamanda dünyadaki başarılı sistemlerle de ilişkili olmalıdır.
- İşlam ülkelerindeki kurumsal ve program bazında kalite güvencesine yönelik değerlendirme ve akreditasyonu gerçekteştiren kalite ajansları, belirlenen standart ve ilkelere uygun olarak süreçlerini tanımlamalıdır. Bu kapsamdaki ajanslar deneyim paylaşımı ve süreçlerde destek amacıyla bir üst platform oluşturmalıdır.
- Kalite güvence sistemleri, standart ve ilkeler temelinde, ülkelerin ihtiyaçlarına yönelik olarak farklı kategorilerde çeşitlendirilebilmelidir.
- İşlam ülkelerinde yeterlilikler esaslı kalite güvencesi ajanları arasında var olan işbirliğinin etkinliğinin ve verimliliğinin arttırılmasına yönelik çalışılmalıdır.
- Tanıma ve denklik süreçleri için İşlam ülkeleri iş gücünü destekleyecek, İşlam ülkeleri arasında işgücünün dolaşımını daha kolay hale getirecek ve beyin göçünün engellenmesini sağlayacak şekilde temel bir uluslar üstü çerçeve tanımlanmalıdır. Tanıma ve denklik alanında atılacak adımlar uluslararası öğrenci değişimini de doğrudan destekleyebilecek nitelikte olmalıdır. Tanıma ve denklik süreçleri üzerinde ulusal ve uluslararası başarılı deneyimlerden de yararlanılarak çalışılmalıdır.
- Ortak kredi sistemleri hareketliliğin en temel altyapısıdır. Bu alanda programların karşılaştırılmasına ve uyumuna yönelik pilot üniversite ve programlar belirlenerek asgari müştereklerle kredi transferine yönelik işleyiş netleştirilmeli ve bu konuda bir standardizasyon sağlanmalıdır.
- İşlam dünyası ülkelerinde öğrenci ve öğretim üyesi değişimlerini sağlayan mevcut değişim programlarının geliştirilmesi ve desteklenmesi ilk adım olarak önem taşımaktadır. Türkiye tarafından yürütölen Mevlana değişim programı İşlam ülkeleri arası öğrenci ve öğretim üyesi değişiminde önemli bir rol oynayan programların başında gelmektedir. Bu program, finansal olarak desteklenerek İşlam ülkeleri arasında öğrenci ve öğretim elemanı değişimine yönelik olarak kullanılan uluslararası bir yapıya dönüştürölmelidir.
- Proje tabanlı Mevlana değişim programı özellikle öğretim üyesi ve araştırmacı düzeyinde çok daha verimli sonuçlar getirmektedir; bu yüzden de proje tabanlı değişim programları öncelikli olarak desteklenmelidir.
- Üniversitelerin akademik başarı seviyeleri doğal olarak farklı düzeylerde-dir. Eğitim kalitesi noktasında akreditasyon olsa bile endişeler söz konusu olabilmektedir. Ancak, bu durum ortak eğitim programlarına (Joint/Dual/Double Degree) engel olmamalıdır. Bu kapsamda üniversiteler önyargılar ile değil alan bazlı ve program bazlı olarak değerlendirilmeli ve güçlü alanları göz önünde bulundurulmalıdır.
- Ortak diploma programları eğitim süreçlerinde önemli bir tasarruf sağlayabilmekte ve aynı zamanda ülkeleri ve kültürleri keşfetme imkânını ortaya koyarak mesleki

ağlara ve işgücünün hareketliliğine destek olmaktadır. Ortak eğitim programlarında temel sorun eğitim sistemlerinin farklılığı ve dildir. Eğitim sistemlerinin farklılığından kaynaklanabilecek sorunlar yeterlilik çerçevesi, kalite güvencesi süreçleri ve tanıma/denklik alanında atılacak adımlarla çözülmeye çalışılmalıdır. Bu aşamada iki dilli programlar sürecin hızlı ilerlemesine destek olabilir. Farklı dil yetkinliği gerektiren ortak programlar ile öğrencilerimizin bir İslam ülkesi dilini öğrenmesi de önemli bir kazanım olacaktır. Bu durum bir fırsat olarak görülmeli ve aynı zamanda öğrencilerin bütünleşmesini ve kültürel etkileşimini sağlayan bir araç olarak değerlendirilmelidir.

- Üniversitelerin bir birini tanınmasına, bilgi edinmesine ve özellikle ortak diploma programlarının teşvikine yönelik olarak sanal ortamda bir arayüz platformunun oluşturulması hususu önemlidir. Bu platform bir sanal ofis görevi görebilir. Bu konuda YÖK gerekli adımları atacaktır.
- Hızla gelişen online eğitim teknolojileri de bir iletişim ve işbirliği platformu olarak değerlendirilebilmelidir.
- İslam ülkeleri arasındaki ortaklık platformları sadece akademik programlar dikkate alınarak değil üniversitelerin araştırma altyapıları da dikkate alınarak yapılandırılmaktadır.
- Bir sonraki foruma kadar tematik uzman/çalışma gruplarının oluşturulmasının gerekliliği konusunda görüş birliğine varılmıştır.”

PROGRAM HAREKETLİLİĞİ

Uluslararasılaşma kavramında son yıllarda özellikle pandemiye takiben uluslararası eğitim (Trans-national Eğitim-TNE) veya (Cross-border delivery education) yani eğitimin sınırlar arasında birbirine sunulması kavramları tartışılmaktadır. Bu kavramın ifade ettiği konu, üniversitelerden ziyade hareketliliğin doğrudan programlar temelinde yürümesidir.

Üniversitelerin hareketliliği destekleyen bazı uygulamaları şöyledir;

- Çift Diploma Programları (Dual Degree Diplomas),
- Ortak Diploma Çalışmaları (Joined Degree Diplomas),
- Eşleştirme Programları (Twinning Programs),
- Eğitim Şehirleri (Education Cities)
- Bilgi Merkezleri (Knowledge Hubs)
- Uluslararası Şube Kampüsler (International Branch Campuses-IBC)

ORTAK EĞİTİM-ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Ülkemizdeki yükseköğretim kurumları ile farklı ülkelerdeki yükseköğretim kurumları arasında imzalanan anlaşmalar yoluyla ikili iş birliğinin en üst noktalarından biri olan ortak eğitim-öğretim programları açılmaktadır. Konuya ilişkin olarak 2005 yılında başlayan program yönetmeliği (**Yükseköğretim Kurumlarının Yurt Dışı Yükseköğretim Kurumlarıyla Ortak Eğitim Öğretim Programlarına Dair Yönetmelik**), 2016 yılında üniversitelerimizin görüş ve önerileri dikkate alınarak yenilendi. Bu sayede ortak diploma protokollerinin Başkanlığımız tarafından onaylanması aşamasında artık üniversitelere, daha hızlı ve pratik bir süreç sağlanmıştır. Mevcut programlar arası geçiş, çoklu öğrenim dili ve farklı diploma örnekleri, yeni Yönetmelik ile sağlanmış başlıca gelişmelerdir.

2016 yılında Başkanlığımız bünyesinde kurulan Uluslararası Ortak Eğitim Öğretim Programları Çalışma Grubu tarafından hazırlanan ilgili Yönetmeliğin Resmi Gazete’de yayımlanması sonrasında **76** adet uluslararası ortak program protokolü uygun görülmüş, bu protokollerden **56’sı** imzalanarak onaylanmıştır.

Üniversitelerimiz ile yurt dışındaki üniversiteler arasında şu ana değin **269** ortak eğitim öğretim programı imzalanmıştır. Söz konusu programların birlikte yürütüldüğü yurtdışı üniversitelerin buldukları ülkeler ile programların öğrenim düzeylerine göre dağılımları aşağıda yer almaktadır (YÖK Verileri, Eylül 2020)

Tablo 14. Ortak Eğitim Programlarının Yürütüldüğü Ülkeler

Ülke	Protokol Sayısı	Doktora Eş Danışmanlık Anlaşması (Cotutelle)
ABD	90	
Birleşik Krallık	53	
Almanya	32	5
Fransa	30	4
Hollanda	7	7
Bosna Hersek/Saraybosna	7	
Kazakistan	6	

Ülke	Protokol Sayısı	Doktora Eş Danışmanlık Anlaşması (Cotutelle)
Malezya	5	
KKTC	5	
Kırgızistan	4	
Rusya	3	
İspanya	2	1
Bulgaristan	2	
Yeni Zelanda	2	
Belçika	2	2
Azerbaycan	2	
Avusturya	2	
Ürdün	1	
Ukrayna	1	
Kanada	2	
Makedonya	1	
Kosova	1	
Tayvan (Çin)	1	
Özbekistan	1	
Slovenya	1	
İtalya	-	1
Portekiz	-	1
Erasmus Mundus / Çok Uluslu	6	
TOPLAM	269	21

2020 - 2021 eğitim - öğretim dönemine ait "Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu"nda halihazırda öğrenci alan **43** uluslararası ortak program bulunmaktadır. Söz konusu 43 aktif programdan 25'i ABD (17 SUNY, 8 diğ er), 4'ü Almanya, 7'si Bosna Hersek, 2'si KKTC, 1'i Fransa, 1'i Makedonya, 1'i Azerbaycan, 1'i Kosova, 1'i de Kanada ile ortaktır (bkz. Tablo 16).

Tablo 15. 2020 YKS Kılavuzuna Göre Öğrenci Alan Ortak Programların Bulunduğ u Ülkeler ve Program Sayısı

ABD	25
Almanya	4
Bosna Hersek	7
KKTC	2
Fransa	1
Makedonya	1
Azerbaycan	1
Kosova	1
Kanada	1
Toplam	43

Tablo 16. Ortak Eğitim Programlarının Öğrenim Düzeylerine Göre Dağılımları

Ön Lisan	22
Lisans	134
Yüksek Lisans	80
Doktora	33
Toplam	269

TÜRKİYE'NİN ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERE SAĞLADIĞI BURLAR

► Türkiye Bursları

2012'de Hükümetimiz tarafından Hükümet Bursu, Devlet Bursu, Bakanlık Bursu, Türk Diyanet Vakfı Bursu gibi adlarla verilen çeşitli burslar tek bir çatı altında toplanarak Türkiye Bursları adı ile birleştirilmiştir. Kontenjan belirlemede Türkiye'nin bölgedeki siyasi, kültürel, ekonomik ilişkilerini ve de ülke topluluklarının ihtiyaçlarını dikkate alarak ilgili kurumların da katkıları ile işleyen yeni bir sistem geliştirilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) aracılığıyla 2012/2013 akademik yılından itibaren "Türkiye Bursları" adı altında 10 binlerce uluslararası öğrenciye destek sağlanmaktadır. Türkiye Burslarından geçen 8 yıl içerisinde toplamda 36.447 uluslararası öğrenci faydalanmıştır. Söz konusu öğrencilerden bir bölümünün bursiyerliği ve dolayısıyla öğrenciliği çeşitli nedenlerle sonlandırılmış olsa da çok önemli sayıda uluslararası öğrenci bu kapsamda üniversitemizde öğrenim görmektedir. Bu burs programı, örneğin 2019 yılında 150 bine yakın uluslararası öğrenci başvurusu almış olmasının da gösterdiği üzere, potansiyel uluslararası öğrencilerin dikkatini Türk Yükseköğretim sistemine çekme açısından önemli bir araçtır. Türkiye Bursları kapsamında burslandırılan öğrencilerin yıllara göre sayıları aşağıda yer almaktadır.

Tablo 17. Yıllara Göre Türkiye Bursları Öğrencisi İstatistikleri

Akademik Yıl	Öğrenci Sayısı
2012/13	5.516
2013/14	3.988
2014/15	4.511
2015/16	4.853
2016/17	4.659
2017/18	4.256
2018/19	4.648
2019/20	4.016
Toplam	36.447

► YÖK Uluslararası Öğrenci Bursu

Yeni YÖK çalışmaları kapsamında, özel bir şekilde tasarlanmış ve kurgulanmış olan uluslararası bu burs programı, 2016-2017 akademik yılından itibaren başarı ile sürdürülmektedir. Bu burs programı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) tarafından verilen Türkiye Burslarından tamamen farklıdır. Başkanlığımız tarafından verilen burslarla ülkemize gelen uluslararası öğrenciler ya ülkelerindeki bir üniversite adına ya da belli bakanlıklar adına gelmekte; ilgili ülkenin veya üniversitenin nitelikli insan kaynağı ihtiyacı duyduğu alanlarda (ki bu alanlar ilgili ülkenin muhatap Bakanlığı veya ilgili üniversite yönetimi ile istişare yoluyla belirlenmektedir) eğitilmektedirler.

Hedef Odaklı Uluslararasılaşma konseptinin bir parçası olan bu öğrenciler, eğitimlerini tamamladıktan sonra kendi ülkelerine dönmekte ve devlet kurumlarında ya da belirlenen üniversitelerde **mecburi hizmet esasına** dayalı olarak görev yapmaktadırlar. Bu özgün burs projesi çerçevesinde halihazırda Ruanda, Pakistan, Kosova, Makedonya, Arnavutluk, Bangladeş, Filipinler, Ukrayna, Gambiya, Filistin, Etiyopya, Sudan, Uganda gibi ülkelerin bakanlıkları ile koordineli bir şekilde çalışılmaktadır.

Burs alacak öğrenciler, ilgili ülke temsilcilerinin de yer aldığı Ortak Komisyonca yapılan mülakat sonucunda belirlenmektedir. Bu şekilde Arnavutluk, Bangladeş, Etiyopya, Filipinler, Filistin, Gambiya, Kosova, Makedonya, Pakistan-Keşmir, Ruanda, Sudan ve Uganda gibi ülkelerin çeşitli kurumlarının ihtiyaç duydukları elemanlar yetiştirilmekte olup bu program ilk mezunlarını 2020 yılından itibaren vermeye başlamıştır. Bu öğrenciler ülkelere döndükten sonra Türkiye’de aldıkları eğitim süremizin iki katı kadar süre ile kendi ülkelerindeki ilgili devlet kurumlarında (üniversitelerin akademik kadrolarında veya çeşitli bakanlık bünyesinde) çalışacaklardır. Bu burs programında her ne kadar öğrenci sayısı az gibi gözükse de programın yukarıda ifade edilen özelliği bu burs programının önemini ciddi olarak artırmaktadır.

Tablo 18. Ülkeler Bazında Öğrenim Düzeylerine Göre YÖK Uluslararası Öğrenci Bursu Alan Öğrenci Sayıları (2019-2020)

Ülke	Lisans	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam
1 Arnavutluk	16	1	1	18
2 Bangladeş	-	-	8	8
3 Etiyopya	8	3	7	18
4 Filipinler	1	3	3	7
5 Filistin	27	-	15	42
6 Gambiya	18	1	-	19
7 Kosova	48	-	-	48
8 Makedonya	3	-	-	3
9 Pakistan	14	-	15	29
10 Ruanda	28	1	-	29
11 Sudan	-	-	7	7
12 Uganda	-	-	9	9
13 Ukrayna	-	-	2	2
Genel Toplam	163	9	63	239

► YÖK Türkoloji Bursu

Yükseköğretim Kurulu'nun işbirliği ve/veya mutabakat zaptı imzaladığı ülkeler öncelikli olmak üzere, Yükseköğretim Kurulunca belirlenecek ülkelerin yükseköğretim kurumlarında Türk Dili ve Edebiyatı, Türkoloji ve Türk Dili programlarında öğrenim gören ve bulunduğu ülkenin vatandaşı olan başarılı lisans öğrencilerine verilen bir burs programıdır. İlgili ülkelerdeki Türkiye Büyükelçilikleriyle koordinasyon halinde yürütülen burs programı vasıtasıyla yurt dışındaki üniversitelerin Türkoloji bölümlerinin güçlendirilmesi, bu bölümlere nitelikli öğrenci ilgisinin artırılması ve Türkiye'nin uluslararası alanda görünürlüğüne katkı sağlanması hedeflenmektedir. Program ilk olarak Kosova Priştina Üniversitesinde başlamış ve devam etmektedir. Bu kapsamda, 3 yıl içerisinde ilgili bölümden 21 öğrenciye Başkanlığımız tarafından destek sağlanmıştır. Kosova yanı sıra Sudan, Lübnan ve Pakistan da bu burs programıyla destek kapsamına alınan ülkeler arasındadır.

YÖK'ÜN ULUSLARARASILAŞMADA DİĞER FAALİYETLERİ

► Ortadoğuda Akademik Mirası Koruma Projesi

Savaş, ilhak gibi koşullar bulunan ülkelerde kayıp nesiller yaşanmaması, öğrenci ve öğretim elemanlarının akademik hayatlarının kaldığı yerden, hatta daha iyi şartlarda devam edebilmesi için Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı himayelerinde **“Ortadoğu’da Akademik Mirası Koruma Projesi”** kapsamında Avrupa’da ve Amerika’da uluslararası farkındalığı artırmaya yönelik büyük bir proje yürütülmüştür. Bu proje, Irak, Suriye, Kuveyt ve Yemen başta olmak üzere bölgenin bilimsel geçmişini ihya etmeyi yüzlerce yıllık bilim merkezlerini, akademik mirası ve akademik hayatı korumayı, Türkiye’nin bölgedeki rolünü ortaya koymayı ve bu konuda ulusal ve uluslararası farkındalığı artırmayı amaçlamıştır. Projenin hedefi uluslararası toplumu, bölgede yaşanan savaşlar sebebi ile yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalan kütüphaneler, bilim merkezleri, tarihi külliyelerin korunması konusunda sorumluluk almaya davet etmektir. Bu bağlamdan olmak üzere, 2019’da Washington DC, New York, Berlin, Londra, Brüksel ve Essen’de bu konuda YÖK üyeleri, rektörler ve konusunda uzman öğretim üyelerinin katıldığı paneller gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, 2019 Şubat ayında Karabük Üniversitesinde, geniş bir katılım ile, **“Yükseköğretimde Uluslararasılaşma ve Mülteci Öğrenciler Forumu”** düzenlenmiştir.

► Doktora Öğrencilerinin Mezuniyet Sonrasında İkametlerinin Uzatılması

YÖK’ün uluslararasılaşma alanında attığı önemli adımlardan biri de Türkiye üniversitelerinde doktora eğitimi alan başarılı uluslararası öğrencilerin mezuniyetleri sonrasında Türkiye’de kalış sürelerini uzatmak olmuştur. Türkiye’de doktora yapan uluslararası öğrenciler, yeni düzenleme öncesinde, öğrenimlerini tamamladıktan sonra on beş gün içinde ülkemizden ayrılmak zorunda iken YÖK ile İçişleri Bakanlığı arasında 27 Ekim 2016 tarihinde imzalanan **“İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ile Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Arasında Yükseköğretim Kurumlarındaki Yabancı Uyruklu Öğrenciler, Doktora Sonrası Araştırmacılar ve Akademisyenler ile Bunların Ailelerinin İkamet İzni Başvurularına İlişkin İşbirliği Esaslarına Dair Protokol”** uyarınca uluslararası öğrencilerin doktora sonrasında belli bir süre daha Türkiye’de kalarak burada kendilerine bir gelecek temin etmelerine veya ortak çalışma gerçekleştirmelerine imkân sağlanmıştır. Bu durum; nitelikli uluslararası doktora öğrencilerinin ülkemizde tutulması ve onlardan istifade edilmesi noktasında önemli bir kazanımdır. Aynı Protokol ile üniversitelerimizde okuyan uluslararası öğrencilerin ikamet

izinlerinin, bürokratik süreçlerin azaltılarak doğrudan üniversiteler üzerinden verilebilmesi de mümkün hâle gelmiştir ki, bu da Yeni YÖK'ün üniversitelerimizin uluslararasılaşmasını kolaylaştırıcı önemli girişimlerinden biridir.

► Uluslararası İşgücü Kanunu

Nitelikli uluslararası öğretim elemanları ve araştırmacılar ile uluslararası öğrencilerin Türkiye'de çalışabilmeleri için imkân sağlanması ve bu süreçlerin kolaylaştırılması, Türk yükseköğretim alanını daha cazip hale getirmekte, tüm ülke birikimine ve gelişimine önemli katkılar sunmaktadır. Bu bağlamda 13 Ağustos 2016 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanununun, nitelikli yabancı iş gücü için bir çekim merkezi olma hedefinin gerçekleştirilmesinde önemli bir adımdır. Böylece Türkiye'nin uluslararası alanda rekabete dahil olma kabiliyeti artmıştır.

Uluslararası İşgücü Kanunu ile uluslararası öğretim elemanlarının yanı sıra Türkiye'de bir yükseköğretim kurumunda örgün öğretim programlarına kayıtlı uluslararası öğrenciler de çalışma izni almak kaydıyla çalışabilmektedirler. Ayrıca YÖK tarafından tanınan üniversitelerden mezun olan yabancı mühendis ve mimarlar, proje bazlı ve geçici süreli çalışma izni olarak mesleklerini icra edebilmektedirler.

► Mültecilerin Yükseköğretime Dahil Edilmesi

Göç son yıllarda dünyanın en önemli konusu haline gelmiştir. Ülkemiz de stratejik konumu ve önemi dolayısıyla tarih boyunca büyük göçlere maruz kalmıştır. Tarihin çeşitli dönemlerinde Balkanlardan, Kafkasya'dan, Ortadoğu'dan ve diğer bölgelerden ülkemize gerçekleşen büyük göç dalgaları olmuştur. Mültecilerin %85'ine gelişmekte olan ülkeler ev sahipliği yapmaktadır. 2015 yılından bu yana Türkiye dünyada en çok mülteci kabul eden ülke, Suriye de en çok göç veren ülke konumundadır.

Ülkemizde geçici koruma altındaki Suriyelilerin yarısından fazlası 35 yaş altıdır ve her seviyede eğitime entegrasyonları için Türkiye Cumhuriyeti Devleti ve yükseköğretim safhasında da YÖK çeşitli modellerle ve kolaylaştırıcı yasa ve yönetmeliklerle koruma altındaki göçmenlere ön açmaktadır. Suriye krizinin baş göstermesiyle birlikte Suriyelilerin, ayrıca ülkelerinde savaş, işgal ve ilhak koşulları bulunan başka öğrenci ve akademisyenlerin yükseköğretime entegrasyonu için çalışmalar yürütülmüştür. Bu çalışmalar:

Özel öğrenci statüsünde üniversitelerimize yerleştirme; Burs programları; Tanıma ve denklik mevzuatı iyileştirme süreçleri; Belgeleri eksik olanlar için Diploma ve Derece Tespit Komisyonları oluşturulması; Üniversitelerimizde göç çalışmaları, göçe ilişkin Araştırma Uygulama Merkezlerinin kuruluşlarının ve çalışmalarının desteklenmesi olarak özetlenebilir.

Dünyanın 2015'ten bu yana en yüksek sayıda göç alan Türkiye'nin yükseköğretimden sorumlu kuruluşu olarak Yükseköğretim Kurulu, mülteciler bağlamında örnek bir duruş sergi-

lemiş ve sergilemeye devam etmektedir. YÖK, konuya ilişkin çalışmalarını Sağlık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Dünya Sağlık Örgütü, Kızılay, AFAD ve Göç İdaresi Genel Müdürlüğü gibi kurumlar ile işbirliği içinde yürütmektedir.

Üniversitelerimizde halen 73 bin 633 mülteci öğrenci çeşitli düzeylerde öğrenim görmektedir.

Tablo 19. Ülkelerine Göre Mülteci Öğrenci Sayıları

Ülke	Öğrenci Sayısı
Afganistan İslam Cumhuriyeti	8.191
Suriye Arap Cumhuriyeti	48.466
Filistin Devleti	3.848
Irak Cumhuriyeti	13.128
Toplam	73.633

► Pandemi Döneminde Uluslararasılaşma

*The Economist, pandemi ilanından sonra bu logoyu kullandı.
(11 Mart 2020)*

11 Mart 2020'de Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi ilan edildi. Pandeminin en çok etkilediği yerlerden biri eğitim ve üniversiteler olmuştur. Covid-19 pandemisi, dünyanın ve yükseköğretimin bilim yapma şeklini değiştirmiş, uluslararası düzeyde yapılan işbirlikleri önemli ölçüde artmıştır. 2020 yılında dünyanın dört bir yanında üniversiteleri, hastaneleri, laboratuvarları bir araya getiren binlerce klinik araştırma başlatılmıştır. Hatta dünyanın birçok yerinde milliyetçiliğin yükseldiğini görmekte iken, ülkemiz de başta olmak üzere yükseköğretim kurumları uluslararasılaşma kavramında ciddi şekilde çalışmalar ve projeler üretmişlerdir.

Ülkemizde bu alanda YÖK'ün yaptığı çalışmalar, dijital ortamlar kullanarak uluslararası platformlarda, başarı ile, sanal fuar aracılığı ile 192 ülkeden katılımcılara sunulmuştur. Fuar sürecince yükseköğretim kurumları; birimleri, programları, kabul koşulları ve kontenjanları, burs ve konaklama imkanları başta olmak üzere birçok konuda, uluslararası öğrenci adaylarını çevrimiçi görüşmeler ve seminerler yoluyla bilgilendirmiştir. Bu fuar Türk yükseköğretim sistemine daha çok uluslararası öğrenci dahil edebilmek için yabancı ülkelerdeki öğrencilere önemli bir tanıtım fırsatı sunmuştur. Bu çalışmalar, pandemi döneminde, uluslararası öğrenci çekiminde üniversitemize olan güveni sağlamlaştırmıştır. Dünyadaki birçok üniversiteye bakıldığında ise uluslararası perspektifte, kurumsal gelirlerde düşüş (özellikle vakıf ve özel üniversitelerde), altyapıya ayrılan yatırımların ve endüstri ile yapılan projelerin azalması konuya damgasını vurmaktadır.

Pandemi döneminde dijital altyapılar ve dijital dünyanın profesyonel personeline üniversitemiz daha fazla yatırım yapmaktalar. Bu süreçte, Yükseköğretim Kurulu tarafından hem ülkemizde ev sahipliği yaptığı uluslararası öğrencilerimizi, hem de yurt dışındaki üniversitelerde eğitim gören öğrencilerimizi kapsayan çeşitli kararlar alınmıştır. Pandemiden önce de Yükseköğretimde Dijital Dönüşüme başlanmış olması ve bu alanda üretilen politikalar, çevrimiçi ve uzaktan eğitime hızla geçebilmemize olanak tanımıştır. Aşağıda bahsedilen yasal düzenlemelerin dışında Yükseköğretim Kurulu'nda çeşitli platformlar ve komisyonlar ihdas edilmiştir. (Uzaktan Eğitim Platformu, Dijital Dönüşüm Komisyonu). Burada Yükseköğretim Kurulu'nun ana hedefi, ülkenin tüm bölgelerine var olan üniversitemizde alınan kararların uygulama alt yapılarında gereken destekleri vermektir.

Pandemi günlerinde Türkiye’de üniversitelerimizde önlisans, lisans, yüksek lisans ve doktora seviyelerinde 185 bin civarında uluslararası öğrencimiz eğitim almakta idi. 2014’de 48 bin dolayında olan uluslararası öğrenci sayısının ciddi emekler ve yapılanmalar sayesinde ülkemizin yükseköğretim alanında bir cazibe merkezi oluşunun devam etmesi için pandemi süresince de geçerli olmak üzere bir çok yeni düzenlemeler getirilmiştir. Bu yeni düzenlemeler sayesinde Kasım 2020 itibari ile uluslararası öğrenci sayımız 201 bin civarındadır. 2020-2021 akademik yılında bir önceki yıla göre %20 civarında bir artış gerçekleşmiştir. Bu tablo, yükseköğretim ekosistemimiz açısından çok büyük bir başarıdır. Yeni YÖK büyük ölçüde kaliteden ödün vermeden bu öğrencileri küresel dünya için yetiştirmektedir.

Pandemi Döneminde Uluslararası Öğrencilerin Eğitim Öğretim Sürecini Kolaylaştırmak Üzere Alınan Kararlar

COVID-19 Küresel Salgını dolayısıyla uluslararası öğrencilerin ülkemizdeki yükseköğretim kurumlarına kayıt ve eğitim süreci ile ilgili bir dizi rahatlatıcı kararlar alınmıştır. Bu çerçevede,

- 2020-2021 akademik yılı Güz dönemine mahsus olmak üzere uluslararası öğrencilere, lise mezuniyetlerini tamamlamak koşulu ile ön kayıt yaptırma imkânı sağlanmıştır. Başvuru ve kayıt süreci uzatılmıştır.
- Eğitim ve öğretim başladıktan sonra kayıt yaptıran öğrencilere hızlandırılmış telafi eğitimi verilmesine, bu dönemde kayıt yaptıran öğrencilerin talep etmeleri halinde güz döneminde kayıt dondurarak eğitimlerine bahar döneminde başlayabilmelerine imkân sağlanmıştır.
- Eğitim ve öğretim dönemi başladığında kayıt yaptırmış olan öğrencilerden COVID-19 Küresel Salgını nedeniyle alınan tedbirler kapsamında ülkemize bu dönemde gelemeyenler için, bu tedbirler kalkıncaya kadar 2020-2021 eğitim ve öğretim yılı güz döneminde derslerinin dijital imkanlarla uzaktan öğretimle verilebilmesine imkân sağlanmıştır.
- Uluslararası öğrenciler tarafından yükseköğretim kurumlarımızın klinik alanlar dışındaki lisansüstü programlarına, “Okul Tanıma Belgesi” ile kayıt yaptırılabilirdiği bir yazı ile hatırlatılmış, böylece üniversitelerimizin adayları gereksiz yere diploma denklik belgesine yönlendirerek süreci güçleştirme ihtimali ortadan kaldırılmıştır.
- İkamet süreleri sona erecek olan yabancı uyruklu öğrencilerin ikamet sürelerinin 6 ay kendiliğinden uzatılabilmesi ve vize muafiyetlerinin 90 güne çıkarılması ve Öğrenci vizesi kapsamında gelen başvuruların yurt dışı temsilciliklerimizde hızlıca sonuçlandırılmasına yönelik İçişleri Bakanlığı ve Dışişleri Bakanlığı nezdinde girişim başlatılmıştır.

Ülkemiz üniversitelerinin bugün yükseköğretim alanında bir cazibe merkezi haline gelmesi adına sürdürmekte olunan projeler uluslararasılaşma ile ilgili stratejilerin uygulanmasına hız kazandırmaktadır. Bu düzenlemeler ile küresel salgın sürecinde üniversitelerin yurtdışından öğrenci kaydetmeleri teşvik edilmiş, Türk yükseköğretiminin bölgesi için çekim merkezi olması durumunun devam etmesi sağlanmıştır.

OKUMALAR

- A Century of International Education: From Experimentation to Integration. Eduardo Contreras Jr. 2015.
- ABD'ye Türk Beyin Göçü, Berrak Kurtuluş.
- Adnan Şişman, Tanzimat Döneminde Fransa'ya Gönderilen Osmanlı Öğrencileri (1839-1876). Biray Çakmak. 2004.
- China's Higher Education during the Covid-19 Pandemic: Some Preliminary Observations. Rui Yang. 2020.
- China's Internationalized Higher Education During Covid-19: Collective Student Autoethnography. Michael A. Peters et al. 2020.
- Covid-19 Diaries of Higher Education during the Shocking Pandemic. Zeliha Koçak Tufan. 2020.
- Defining Internationalisation at Home. Jos Beelen and Elspeth Jones. 2015.
- Diyar-ı Ecnevide Tahsil-i İlm Serüvenimiz (1830-1950). Mustafa Gündüz. 2015.
- EDUCATIONDATA.ORG, International Student Population & Enrolment Statistics, 2020.
- European Union (2015), Internationalisation of Higher Education, doi: 10.2861/444393
- Eurydice'ten Genel Bir Bakış: Yükseköğretimde Personel Hareketliliği Ulusal Politikalar ve doi:10.2797/54140
- Globalization and Internationalization of Higher Education in China: An Overview. Rui Yang. 2014.
- Higher Education in France: historical Development. Alla Durdas. 2018.
- Higher Education Strategy Associates (HESA), "Who's More International?". erişim: 25.11.2016 <http://higherstrategy.com/blog/>
- Implementation of Turkish Foreign Policies and Government Support as Driving Forces of Promoting International Students. Hamadi Fadhil Nguluma, Osman Titrek, Zehra Kottaolu. 2019.
- International Branch Campuses: The New Platonic Academy. Lan He and Stephen Wilkins. 2020.
- Internationalization in Higher Education: Assumptions, Meanings and Impacts. Joyce Wasem, Elisabete Monteiro de Aguiar Pereira, Kyria Rebeca Finardi. 2020.
- Internationalization in Higher Education: Global Trends and recommendations for its Future. Hans de Wit, Philip G. Altbach. 2020.
- Internationalization in learning and teaching. EUA. 2020.
- Internationalization in US universities: history, philosophy, practice and future. Marilia Morosini, Patricia Somers, Arinda Rodriguez, Janet Solis Rodriguez. 2017.

- Internationalization of Higher Education: Global Trends and Japan's Challenges, Hiroshi Ota. 2018.
- Internationalization of Higher Education in China: Challenges and Opportunities. Phylis Lan Lin. 2020.
- Internationalization of Higher Education in Europe and its Assessment, Trends and Issues. Hans de Wit. 2010.
- Key Figures, Campus France.org, February 2020.
- Marginal Revolution: The Impact of Transnational Education on Higher Education in China. Xiaojiong Ding. 2020.
- Modernleşme Aracı Olarak Yurt Dışı Öğrenciler: Bitmeyen Serüven. Burhan Akpınar. 2015.
- Periods of Academic Mobility Development in Russia. Alina A. Shakirova, Roza A. Valeeva. 2016.
- Rethinking the Relevance of International Branch Campuses. Philip G. Altbach and Hans de Wit. 2020.
- Technology Enhanced Internationalisation in Higher Education, Non-traditional Indicators. Karlis Valtins, Igors Tipans, Natalja Muracova. 2020.
- The Complete History of Study Abroad. Megan Lee. 2012.
- The Future of Internationalization of Higher Education in Challenging Global Contexts. Hans de Wit. 2020.
- Türk Yükseköğretiminde Uluslararasılaşma: Tarihsel Perspektiften Bir Analiz. Devrim Vural Yılmaz. 2016.
- Türk Yükseköğretiminde Uluslararasılaşma Stratejileri: Süreç Yaklaşımı Çerçevesinde Nitel bir İnceleme. Abdullah Selvitopu, Ayhan Aydın. 2018.
- Türkiye'de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Lisans Öğrencilerinin Sosyo-kültürel ve Ekonomik Sorunları. Kasım Kiroğlu, Alper Kesten, Cevat Elma. 2010.
- Uluslararası Öğrenci Değişim Programları ve Türkiye'deki Uygulamaları. Hacı Murat Terzi. 2015.
- Why Higher Education Institutions Internationalise? An Investigation of the Multilevel Determinants of Internationalisation Rationales. Marco Seeber, Mattia Cattaneo, Jeroen Huisman & Stefano Paleari. 2016.
- Yurtdışına Öğrenci Göndermenin Tarihi Meseleleri. Güray Kırpık. 2015.
- <https://educationdata.org>
- <https://www.daad.de>
- <https://istatistik.yok.gov.tr/>
- <https://www.studying-in-uk.org>

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı 06539 Bilkent / Ankara-Türkiye
Telefon: +90 (312) 298 70 00 **Faks:** +90 (312) 266 47 59
www.yok.gov.tr